

Tuusniemen Joulu 2023

Joulutervehdys Tuusniemeltä!

Kuva: Iida Eija Tilles

*Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Fridfull Jul och Gott Nytt År
Merry Christmas and
Happy New Year*

Tuusniemen Joulu 2023

sisällysluettelo

Lukijalle, Hanna Mustonen	4
Kunnanjohtajan tervehdys, Timo Kiviluoma.....	5
Paula-papin tervehdys, Paula Hagman.....	6
Jouluinen tervehdys Kainuusta, Maria Niinivaara	7
Taloukskauppa Artun Kulman joulu, Tuija Junkkari.....	8
Kylvä kanssani huomisen jyviä, Marja-Leena Lempinen	11
Jaana ja Ilpo – vuoden 2023 tuusniemeläiset, Eevariitta Jäntti	12
Eero Riekkinen – vuoden 2023 kesätuusniemeläinen, Hanna Mustonen	13
Historiikki – Tuusniemen kotiseutuyhdistys ry 60 vuotta, Eevariitta Jäntti	14
Ilmari Venäläisen elämää sodassa ja rauhassa, Pekka ja Lea Mustonen	15
Vanhan lehmänkellon arvoitus	19
“Joulu juhlista jaloin” – koulun kuusijuhlamuistoja, Eevariitta Jäntti	20
Yhteinäiskoulun 3. ja 4. luokan oppilaiden mietteitä joulusta.....	22
Tuusniemen lukion ylioppilaita.....	24
Tuusniemen Osuuspankissa vahdinvaihto, Tuusniemen Osuuspankki	25
Tapahtumia Tuusniemellä vuonna 2023.....	26
Uuden tuusniemeläisen elämänvaiheita, Lea Mustonen	30
Perhe Tirkkonen – uudet tulokkaat Tuusniemelle, Sanna Tirkkonen–Hiltunen	32
Uudisasukas ja kyläyhdistystoimintaa Tuusjärvellä, Helena Miettinen.....	33
Paimensaaren kesärenki, Anssi Junkkari	34
Kylät juhlivat Juojärvellä, Antti Syrjäläinen	35
Näkökulmia SOTE-uudistukseen Pohjois-Savon hyvinvointi- alueella, Juha Pitkänen, Anu Räsänen ja Leena Juutilainen.....	36
Maatalouden haasteet ja tulevaisuus Tuusniemellä, Aaro Mustonen.....	38
Lapinjärvi – kylä Tuusniemen pohjoisosassa, Eila ja Taina Tirkkonen.....	40
Rennolla meiningillä emäntien yhteistä toimintaa Etelä-Tuusniemellä, Heikki Vuorela	41
Paakkilassa tapahtunutta vuonna 2023, Aaro Mustonen, Sanna Tirkkonen–Hiltunen, Hanna Mustonen.....	42
Savusaunakulttuuria Kaavinkoskella, Matti Rahunen.....	44
Paakkilan erinomainen tomaatti, Hanna Mustonen.....	45
Tuusniemen pitäjäruoka potaattikukko, Eevariitta Jäntti	46
Tuusniemen meijeristä ja Mirja Ollikaisen elämästä meijerin työntekijänä, Lea Mustonen.....	48
Tapahtui vuonna 1963 maailmalla, Suomessa, Savossa ja Tuusniemellä.....	49
Aarteita ja aarnitulia, Ilona Tuomi.....	50
Syöpäläiset ja muut iljetykset, Matti Räsänen	52
Vuonna 1993 tapahtunutta, Matti Räsänen, Savon Sanomat.....	54
Mennään metsään, Asta Tirkkonen–Hersio ja Lea Mustonen.....	56
Joulutervehdykset	58
Ilmoitukset.....	60

Päätoimittaja:

Hanna Mustonen
Yhteystiedot:
mustoska363@gmail.com

Lehtitoimikunta:

Anssi Junkkari
Eevariitta Jäntti
Iida Eija Tilles
Lea Mustonen
Matti Räsänen
Pirkko Airaksinen
Tuija Junkkari

Kansi:

Iida Eija Tilles

Takakannen valokuvat:

Raimo Kekäläinen

Piirroksat:

Leena Juutilainen
Paula Hagman

Joulutervehdykset:

Pirkko Airaksinen
Anja Miettinen

Ilmoitusten myynti ja markkinointi:

Eero Jäntti
Eero Smolander
Pekka Mustonen

Avustukset:

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Julkaisija:

Tuusniemen
Kotiseutuyhdistys ry

Painopaikka:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Lukijalle

Tuusniemen Joulu -lehti oli aina maailmalla ollessani mieluisa tuulahdus koti-Suomesta. Kun Tuusniemen Kotiseutuyhdistys syyskuussa pyysi minua toimituskunnan puheenjohtajaksi / päätoimittajaksi, emmin hetken, sitten lähdin innolla mukaan. Se, että jatkamme lehtiperinnettä, on minulle tärkeää - ja uskon, että en ole ainoa.

Mitä on vuodesta jäänyt mieleen? Suuressa kuvassa myllerrys maailmalla jatkuu: Ukrainan sota ei ota loppuakseen, Lähi-idässä kuohuu, ja Kiinan lohikäärme on käymässä levottomaksi. Ei voi kuin miettiä, mihin tämä hulluus johtakaan. Suomi sentään onnistui liittymään Natoon, korona alkaa olla muisto muistojen joukossa ja olemme edelleen maailman onnellisin kansa.

Itse olen aina tyytyväinen, kun elämä rullaa sellaisessa jokapäiväisen onnellisuuden tilassa: pieniä iloja ja suruja, arkisia asioita ja tekemisiä. Iloitsen Tuusniemen mahtavasta luonnosta puhtaine järvineen, ja siitä että meillä on vielä lunta talvella, sieniä ja marjoja, ja että jaksamme yhdessä tehdä asioiden ja tapahtumien eteen.

Olemme toimituskunnassa aloittaneet lehden uudistamisen. Ensi kertaa lehti ilmestyy värillisenä. Jutuissa tuomme esille sekä Tuusniemen nykypäivää että kotiseutuhistoriaa. Lehden sivuilla tutustumme useisiin uusiin tuusniemeläisiin, jotka omalla panoksellaan ovat rikastuttaneet kuntamme harrastustoimintaa ja elämää. Vuosi 1963 saa sisällössä erityishuomiota: Tuusniemen Kotiseutuyhdistys sai silloin alkunsa. Onnittelut vetreälle ja toimeliaalle 60-vuotiaalle!

Esitän toimituskunnan puolesta osanottomme lehden edellisen päätoimittajan Hannu Holopaisen läheisille. Hän poistui keskuudestamme aivan liian varhain.

Suuret kiitokset Tuusniemen Kotiseutuyhdistykselle, kaikille lehden tekoon osallistuneille, juttuja kirjoittaneille, valokuvaajille, piirtäjille, ilmoittajille ja Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitolle, ilman teitä lehti ei olisi mahdollinen. Hyvät lukijamme, antakaa palautetta ja alkakaa miettimään juttuideoita ensi vuoden Tuusniemen Joulu -lehteen.

Hyvää Joulua ja rauhaa maailmaan!

Hanna Mustonen

Joululehtitoimituskunta:

Takana vas. Iida Eija Tilles, Matti Räsänen, Anssi Junkkari, Eero Jäntti, Pirkko Airaksinen.

Edessä vas. Lea Mustonen, Hanna Mustonen, Eevariitta Jäntti, Tuija Junkkari.

Kunnanjohtajan tervehdys lukijoille

Elämme kunnissa hyvinvointialueiden käynnistymisen jälkeistä aikaa. Vuoden vaihteessa tapahtui kuntaorganisaatioissa yksi itsenäisten kuntien historian suurimpia mullistuksia. Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta perustetuille hyvinvointialueille. Tuusniemen kunnan näkökulmasta sote-palvelujen siirtoprosessi sujui kokonaisuutena yllyttävänsinkin hyvin. Toki yksittäisten asioiden kanssa alkuvuodesta vielä riitti pientä säätöä. Kuntalaisten näkökulmasta tämä mullistus ei ehkä ainakaan informoinnin osalta tainnut mennä yhtä selväpiirteisesti. Tämä epäily perustuu siihen, että pitkin vuotta kunnantalolle on tullut epä tietoisten kuntalaisten yhteydenottoja sote-palveluista, joskin loppuvuotta kohti vähentyen.

Kuntien vastuulla on kuitenkin edelleen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen tehtävä. Tämän tehtävän tärkeys korostuu entisestään. Tämän kuntien tehtävän ja toisaalta hyvinvointialueiden tuottamisen sote-palvelujen välimaastoon avautui hyvinvointialueiden aloittamisen myötä yhteinen yhdyspinta, jonka hoitamisesta yhteistyössä tullaan vielä sopimaan kunkin kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Tarkoituksena on, ettei sote-palvelujen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen välimaastoon jää mitään katvealueita kuntalaisten palvelujen näkökulmasta tarkasteltuna.

Tyypilliseen tapaan tätä tekstiä kirjoittaessani on kunnan ensi vuoden talousarvion valmisteluprosessi kiivaimmillaan. Kunnan talouden tasapainottaminen luo omat haasteensa. Aikaisemmin kunnan talouden kanssa jumpaamisen syyinä oli useimmiten sote-palvelujen hallitsematon kustannusten nousu. Nyt ei tätä syytä enää ole, mutta nykytilanne kuitenkin kytkeytyy menneisiin sote-palvelujen kustannuksiin. Sote-palvelujen siirron myötä toteutettu peruspalvelujen valtionosuuksien muutos ei

kohdellut Tuusniemen kuntaa hyvin.

Toisaalta talouden tiukkuudesta huolimatta on kunnan elinvoimasta huolehdittava. Yksi osa tätä huolehtimista on kunnan rakennuskannasta ja infrastruktuurista huolehtiminen. Usamman niukan investointivuoden jälkeen olen esittämässä ensi vuoden talousarvioon suurempaa investointimäärää. Pääpaino on korjausinvestoinneissa. On tärkeää huolehtia tarvittavista peruskorjauksista ajallaan, jotta korjausvelkaa ei pääsisi syntymään. Korjausinvestointien pääpaino on vesihuoltoinvestoinnissa sekä yhtenäiskoulun korjaamisessa, jota on syytä vaiheittain jatkaa tulevina vuosina.

Näinä aikoina kuntasektorillakin tapahtuu koko ajan. Edellinen uudistus ei näytä olevan vielä kunnolla maalisessa, kun jo uutta valmistellaan. Tällä hetkellä kunnissa valmistellaan TE-palvelujen uudistusta. Tässä on kyse siitä, että nykyään valtion tuottamat työvoima- ja elinkeinopalvelut siirtyvät vuoden 2025 alusta kuntien järjestämisvastuulle. Lainsäädäntö ei mahdollista pienille kunnille yksinään näiden palvelujen järjestämistä. Tämän vuoksi Tuusniemen kunta on neuvotellut Kuopion kaupungin ja

sen naapurikuntien kanssa yhteisen sopimuksen, jossa palvelujen tuottajavastuu tälle alueelle on Kuopion kaupungilla. Tämä sopimus oli juuri syksyllä valtuuston hyväksyttävänä. Tämän jälkeen alkaa TE-palvelujen järjestämisen tarkempi suunnittelu.

Nyt joulun seutuun on hyvä itse kunkin pysähtyä hengähtämään ja hiljentymään hektisestä arjesta. Saamme käydä kiitollisin mielin joulun viettoon itsenäisessä Suomessa, jossa asiat ovat moneen muuhun maahan verrattuna aserattain hyvin. Toivotan lopuksi lehden lukijoille hyvää ja rauhallista joulun aikaa.

Kuva: Paavo Rajamo

**Timo Kiviluoma,
kunnanjohtaja**

Paula-papin tervehdys tuusniemeläisille kotiseutuyhdistyksen 60-vuotisjuhlassa 8.10.2023

“Piparkakku-Tuusniemi“, kuva Paula Hagman

Jo tuhansia vuosia ennen lappalaisia ja heitä seuranneita savolaisia on Tuusniemellä asunut kivikauden kansaa. Tutkimusten mukaan mm. Juojärven rannoilta on löydetty kivikautisia asuinpaikkoja. Täällä on asuttu ja tehty työtä jo pitkään.

Tähän verrattuna yksittäisen ihmisen elinaika on lyhyt. Mutta yksikin ihminen jättää tuusniemeläiseen maaperään ja asuinpaikkansa henkeen omanlaisensa jäljen.

Toistakymmentä vuotta sitten minulla oli ensimmäinen päivä Tuusniemen pappina. Tutustuin kaikessa rauhassa toimistoon ja seurakuntakotiin. Kohtasin tuolloin ensimmäisen tuusniemeläisen, sitten kohta toisen ja kolmannen... Kun ajelin illan suussa kotiin, soitin äidilleni ja sanoin: Tänään minä muistin, että tuusniemeläisiä sanotaan okeiksi immeisiksi. Ja niinhän ne tuntuu olevan! Tulin niin ystävällisesti opastetuksi ja vastaanotetuksi. Tämä teki minuun lähtemättömän vaikutuksen.

Tiedättekö tuusniemeläiset, miten mainioita, lahjakkaita ja onnekkaita olette? Ympäriällä on upea luonto, sopivasti palveluita ja mukavia ihmisiä. Täällä on ihmisen hyvä elää ja hengittää.

Yhteishenki ja yhteistyö ovat Tuusniemen rikkauksia, joita ei rahassa mitata. Jos saisin antaa tälle kylälle henkisen arvosanan, antaisin 9+. En antaisi täyttä kymppiä, sillä se voisi tehdä meidät ylpeiksi ja koppaviksi, eikä meidän tarvitsisi enää yrittää säilyttää okeihin immeisten pitäjän mainetta.

Tarvitsemme myös rukousta paikkakuntamme puolesta. Sellaiseen tehtävään meidät kaikki on kutsuttu. Kaikkivaltias Jumalamme Tuusniemeä ja Tuusniemen immeisiä varjelkoon ja kaikessa auttakoon!

**Paula Hagman,
Tuusniemen aluepappi**

Jouluinen tervehdykseni Kainuusta sinne lapsuusmaisemiin!

Tuusniemen kotiseutuyhdistys viettää 60-vuotisjuhluvuottaan. Sen vuoksi aloin yhdistää teemoja koti ja joulu. Monille kotona vietetty joulu on paras. Halutaan laittaa koti kauniiksi, valmistaa ruuat itse ja viettää perhepiirissä joulua. Saatetaan myös mennä suvun kotipaikalle, esimerkiksi vanhempien tai isovanhempien luo. Sekin on koti- tai kotiseutujoulu.

Toiset taas lähtevät nimenomaan pois kotoa, jonnekin valmiiseen pöytään tai ”muille maille vierahille”. Halutaan joko pakoon koko joulua tai ainakin sitä touhutusta tai sitten halutaan rauhoittua samanhenkisten ihmisten kanssa valmiin ruuan ja ohjelman äärellä.

Mikään näistä ei ole väärin. Silloin kun itselle on luonnollista touhuta ja siitä ei tule sellaista stressiä, joka vie jouluilon niin touhuaminen on hyvä. Se voi olla nimenomaan jo osa joulun viettoa ja sen juhlan erityisyyttä. Sekään ei ole väärin, jos ei tee yhtään mitään. Joulu tulee siitä huolimatta, vaikka koti olisi sotkuinen tai olisimme millaisessa ympäristössä tahansa viettämässä sitä.

Ajatellaan ensimmäistä joulua. Joulun henkilöistä kukaan ei viettänyt joulua kotona.

Joosef ja Maria olivat matkalla. Suvun kotiseudulla kylläkin, mutta eivät suvun ruokapöytien ääressä. Paimenet olivat töissä kedolla ja sitten joulun vietossa eläinten suojassa, joka ei varmaankaan tuoksunut pesuaineille tai leipomuksille. Mutta kaiken keskelle joulu tuli, Jeesus tuli. Hän tulee ja haluaa tulla tänäinkin.

Tutussa laulussa sanotaan ”sydämeeni joulun teen”. Se on kaunis laulu, mutta yhtä asiaa haluan vielä tarkentaa. Sen syvällisimmän, lämpöisimmän joulun tuleminen ei ole meistä ja meidän tekemisistämme kiinni. Jouluntuntu voi jäädä tulematta, vaikka kuinka tekisimme ja joulu voi tulla, Jeesus voi tulla, vaikka olisimme tekemättä yhtään mitään. Vietimmepä joulua miten tai missä tahansa, valmistelimme sitä minkä verran tahansa, on tärkeintä avata sydän joulun ja rakkauden Hengelle, Jeesukselle. Hänen viestinsä meille jouluna ja joka päivä on sama, mikä eräessä laulussa: ”Avaa sydämesi mulle tahdon pelkkää hyvää sulle”.

Olkoon joulusi siunattu ja tuokoon se sinulle lahjaksi paljon rakkautta!

Maria Niinivaara,
seurakuntapastori,
Sotkamo

Talouskauppa Artun Kulman joulu

Artun Kulma oli Savo-lehden mukaan ”pienois-tavaratalo”. Se sijaitsi Tuusniemen kirkon vastapäätä, nykyisen pankkitalon kohdalla. Sekatavarakaupan, Tuusniemen Talouskaupan, Karjalan evakot Arttu ja Elli Pennanen perustivat uudisrakennukseensa vuonna 1948. Kauppaa laajennettiin vuonna 1957 ja nimeksi tuli Artun Kulma, joka liittyi A&O -ketjuun.

Sodan jälkeen kauppa kävi ja kylässä oli monta kauppaa. Oli tavaraa, oli ostajia, meijertilipäivinä nykyisin näkemätöntä ruuhkaa. Ja sitten vielä kerran vuodessa joulu! Kyläläiset tulivat kauppaan jalan tai potkurilla. Koulukkaat ja salmenkyläläiset suksilla, muilta kyliltä hevospeillä. Kaupan edessä oli puomi ja heiniä, samoin kirkon edessä. Tavaraa toimitettiin perillekin. Säkki tai pari rehua tai jauhoja vietiin muutaman kilometrin matka vaikkapa Kulajoelle Tommi-koiran vetämällä vesikelkalla. Sitten Arttu hankki tavaramopon, joka korvasi koiravaljakon. Vasta 1960-luvulla päästiin autojonon kärkeen ja meille tuli upouusi Taunus 12M – ja Ellikin hommasi ajokortin.

Joulu teetti paljon työtä. Lapsikin sai opetella hohtimien käyttöä, kun kapakalaa valmisteltiin likoamaan. Aluksi Juoveteen tai Kulajokeen, Artun Kulman aikaan kellarin isoon meijerisammioon. Lipeäkala oli viikkojen liottelun jälkeen valmistusta, ja sen huomasi – hajusta! Ei ollut vakuumpakkauksia eikä edes muovipussejakaan vielä. Ruskeaa voimapaperia oli. Norjan rasvasilli saapui sopivasti jouluksi, ja sitä myytiin kappaleittain tynnyristä. Paikallisilta ostettiin tuoreita kinkkuja, joita Elli oli oppinut Äyräpäässä suolamaan. Niitä myytiin eteenpäin, kokonaisena tai palana, raakana tai jopa pais-tettuna.

Kaupan varastoja täydennettiin hyvissä ajoin. Kuopiolaiset tukkukaupat toimittivat tavaraa kuorma-autoilla. Suurin osa elintarvikkeista oli säkkitavaraa, joka piti vähittäiskaupassa punnita kilon tai kahden pussihin. Pakkaamossa touhusi valkotakissaan ja -hilkassaan vuorollaan Vieno, Helka ja Seija. Jouluksi piti varata tavallista enemmän jauhoja, riisiä, sokeria, rusinoita, sekahedelmiä. Tuoreet

ulkomaiset omenat ja muut hedelmät saatiin kauppaan vasta joulun alla, sitten kun tuontirajoitukset päättyivät 1950-luvun alussa ja kotimaan sato oli syöty. Omenat ja appelsiinit oli ulkomailla pakattu sälelaatikoihin, ja – ennen paperimassakennolevyjä – yksitellen käärityt silkkipaperiin. Hedelmiltä tuoksuva ja valmiiksi pehmennetty silkkipaperi olikin kauppiaan pikukulassa ylellinen luontaisetä. Sitä tuoksua en unohda koskaan!

Kahvin ja sokerin säännöstely loppui vuonna 1954. Jouluksi kahvia varattiin enemmän, teetä ei Savossa juuri juotu. Liptonin teepussit rantautuivat Suomeen 1950-luvulla ja pian meitäkin niitä sai. Meillä suositettiin Pauligin kahveja: Paula, Sinetti, Huomio, Juhla-Mokka, Presidentti ja Sheikin

Mokka. Talouskaupan aikaan myytiin vielä vähän raakakahviakin, olihan taloissa rännärit. Sitten kauppaan tuli valmiiksi paahdetut pavut, jotka voitiin asiakkaan halutessa jauhaa isolla sähkömyllyllä. Kone pudotti jauheen takaisin alkupe-räispakkaukseen, ja pahvikortti, vuodesta 1953 suosittu autokortti sovitettiin tiukasti kahvin päälle. Tyhjiöpakkaukset tulivat myyntiin

Tuusniemen
Talouskauppa
TUUSNIEMI
19

Talouskaupan joulupussi

Arttu ja tavaramopo

1960-luvulla. Jouluksi paahtimot pakkasivat kahvinsa jouluisiin kuoseihin ja markkinoivat ”erikoisjoulukahveja”.

Valmisruokia ei kaupassa myyty. Ei edes laatikkoita, perheet kasvattivat omat porkkanat, perunat ja lantut, tai ostivat maataloista. Riisiä ostettiin, piti hän jouluksi keittää riisipuuroa – ja karjalaiskodeissa paistaa riisipiirakoita. Maito tuli kauppaan vasta Artun Kulman nykyaikaisen jäähdyttämön myötä, sitä ennen kauppiasperhekin oli yksi Ison Happolan 40 tinkiläisestä. Hii-vaa tarvittiin leivontaan ja joulukaljan tekemiseen. Se tuli kauppaan kilon klöntteinä, ja karhulangalla sitä pilkottiin ja pakattiin voipaperiin 5 pennin paloiksi asiakkaille. Sopivaa puuhaa pienellekin puotipuksulle! Lapsille ostettiin ehkä Sitsoa tai punaista limsaa juhlahuomaksi.

Tukkukaupoilla oli tuohon aikaan edustajia, jotka kiersivät maaseudun kaupoissa esittelemässä tuotteitaan kauppiaille. Heitä sanottiin kauppatuottajiksi. Näin nähtiin uusia keksijä karamellituotteita, joulun alla lahjapakkauksissa, ja saatiin maistiaisiakin. Ei kun tilaamaan! Suklaa oli herkuista kysytyin ja myydyin. Fazerin parhaat, kettukarkit ja Budapestit olivat kilotavaraa, ne punnittiin kaupan pussiin. Konvehtirasiat olivat sitten hienouden huippu.

Sekatavarakauppa tai tavaratalo, miten vain. Kaikkea piti olla tarjolla, kysyttiin ja myytiin. Jouluksi vaatteita ja kenkiä, suksia ja astioita. Ter-

vaa – tietysti irto- piti muistaa varata. Suntio haki sitä kirkon edessä poltettavaan suuriin pautoihin. Kynttilät menivät kaupaksi, sekä kruunuetta pienet kuusen talikynttilät. Jotkut ostivat kynttilänpidikkeitä helpottamaan ripustusta. Sähkökynttilöitä ei vielä harrastettu. Mutta kuuseen piti ostaa tähti ja vähän lametta ja ehkä muutama pallo. Koululaiset askartelivat koristeita oljista, tonttuja villalangasta, lippuja ja värikkäitä lenkkiketjuja paperista.

Joulukortteja ja kiiltokuvia myytiin, vaikka kirjakaupastahan niitä etenkin sai, kuten myös paperisia joululiinoja ja lautasliinoja. Vanhoista korteista oli kiva myöhemmin parsinneulalla ja langalla askarrella korttitaloja. Edullista. Lelut olivat monille kalliita kaupasta ostaa. Tarjolla oli Afrikan tähti -peli, Musta Pekka -kortit, paperinukkeja, tähtisadetikkuja ja litteitä taskulamppuja. Kerran oli lasivetriinissä esillä Meccano, metallinen rakennussarja. Alaluokkalaisena ihastuin siihen ja kävin salaa välillä hiplaamassa sitä. Kuinka ollakaan, ei se mennyt Tuusniemellä kaupaksi, joten joulupukki toikin sen sitten minulle, ihan ikiomaksi!

Tavaroita tilattiin usein toivomusten mukaan: kerrastoja, kenkiä, rintaliivejä ja hiihtohousuja. Apteekkari Vivi Nyman kutsui Elli-rouvan joulun alla lehtiön kanssa pohtimaan suvun joululahjalistaa. Siihen kirjattiin yöpuvut, esiliinat, polvisukat ja nahkahanskat kokoineen ja väreineen.

Tommi, Jalo, Tuija ja kaveri

Jokaiselle pehmeä paketti: Erikille, Liisalle, Merrille ja Marja-Leenalle. Äiti sitten kaupunkireisulla kävi Saastamoisella, Tikanojalla, Hallmannilla etsimässä tuotteet ja kääri ne kotona tonttupaperiin paperinarulla. Ei ollut lahjakasseja eikä koristenauhoja. Vielä 1965 kirjoitin kotiin Amerikan vaihtokodistani: muistakaa tehdä kauniit joulupaketit, kun tänne mitä lähetätte. Ja vielä niitä KissKiss -karkkeja Momille!

Kaupan eteen hommattiin hyvissä ajoin Kankaalan metsästä iso joulukuusi, ja siihen hehku-lamput. Myyjämme Matti kertoi, että isojen näytekkunoiden koristelu vaati säätöä ja ryhmätyötä, kun tukkukaupan mainosmies Veijo kävi opastamassa somistuksessa. Jonain vuonna ikkunassa kilisi herttainen enkelikello, joka vaati tarkkaa palovartiointia – kerran karkasi tuli somistuksiin. Näillä valoelementeillä kaupat kilpailivat keskenään iltakävelyllä kulkevien kiinnostuksesta. Joulunavajaisissa joulukuun alkupuolella nähtiin ehkä joulupukki jakamassa karkkeja lapsille. Leikkikaverini Pirjo muistelee, että kirkonpuoleisessa ikkunassa oli tonttupaja liikkuvin osin. Eihän se humu kaupungin veroista ollut, mutta meille se oli vuoden odotuksen iloinen huippu, pienille ja isoille.

Oman joulun valmistelu hoitui ihmeellisesti siinä sivussa. Oli kinkku, rosollit, lipeäkala, laatikot, riisipuuro, kiisseli, pullaletit, kuivakakut ja Karjalan piirakat. Kaikki itse tehtyjä. Kun kauppa oli pantu aattona kiinni puolen päivän aikoihin, laittoivat aikuiset (äiti, isä ja tati Lahja) myös sisäoven säppiin, ja tyttö sai vain arvella mitä ne

siellä rapistelevat. Käärivät myymättömiä tavaroita omalle perheelle lahjoiksi. Kun ei juurikaan mitään turhaa kaupassa myyty, aina löytyi jotain tarpeellista paketteihin: sukkaa, paitoja, nenäliinoja...

Tällä välin velipoika lähetettiin viemään kaupan jouluterveiset muutamille yksineläjille, joiden arvattiin ilahtuvan kahvi- ja keksipaketista. Kukahan sen saunankin ehti lämmittää? Varmaan isovelji Esko. Joinain talvina kaivossamme ei riittänyt vesi, ja silloin tepasteltiin kylpytiskeissa Keskitietä pitkin naapuriin saunaan. Hau-doilla käytiin joka jouluaatto, olivathan vanhin veljeni ja sisareni kuolleet lapsina, ja matka oli lyhyt. Minähän opin lukemaankin hautuumaalla! Kahlattiin umpihangessa, lapsi kainaloita myöten – ei talvikunnossapitoa. Sytytettiin kynttilät Askon ja Tuulan muistoksi ja laulettiin Maa on niin kaunis. Ei ollut nykyistä valomerta kirkkomaalla, eikä paljon kuulijoita, jotta voi laulaa kuten minä vasikkavainaan nuotillakin.

Kävihän se joulupukki meilläkin, kerran jopa kaksi, kun Tempauksen tilauslistat oli menneet sekaisin. Mutta hyvin pukit improvisoivat tilanteen: 800-vuotias oli kuulemma opettamassa 300-vuotiasta noviisia pukin hommiin. Paljon oli pukin kontissa pehmeitä paketteja, ja parhaita olivat Lahja-tädin ihanat neuleet. Toimittajasetä Voitto lähetti joka joulu Savonlinnasta ison laatikon kirjoja pukin konttiin – niitä arvostelijakappaleita. Kierrätystä.

Kun kauppa aattona suljettiin, tapasi Lahja-täti huokaista: nyt on taas tämä joulu ohi. Pidin sitä viitsinä, kunnes ymmärsin, että lujasti oli kuukausitolkkua töitä painettu.

Nyt tuli pari vapaapäivää kaikille. Jouluaamu oli ihana. Pakkanen paukkui. Asuimme paraati-paikalla, kun liki tuhatpäinen kirkkokansa riensi aamuseitsemäksi joulukirkkoon. Aisakellot helisivät, tervapadat loimottivat pimeässä. Kirkon kamiinat hehkuivat kuumina ja kolmionmallisissa telineissä kirkon ikkunoissa jokaisessa loisti 5 kynttilää. Kuusessakin oli oikeat talikynttilät. Kuorolaiset ja me lapset parvella pidettiin vah-tia suntion apuna milloin kuusi palaa – usein se syttyi, mutta suntio ehti apuun. Sähköt kirkkoon saatiin vissiin vasta vuonna 1960?

Monta kirkkoa on Suomessa palanut tuon jälkeen, usein joulun aikaan. Meidän kirkko ei. Ollaan siitä tyytyväisiä, ja mennään taas jouluna kirkkoon veisaamaan Enkeli taivaan. Hyvää joulua 2023 ja uutta vuotta 2024 kaikille!

**Tuija,
Pennasen kaupan tyttö**

Kuvat Tuija Junkkarin albumista.

Kylvä kanssani huomisen jyviä

Tämän puheenvuoroni sysäsi liikkeelle vanha lehtikirjoitus, jonka joku oli nostanut uudestaan esille. Muistan, miten tuo lehtijuttu harmitti minua tuusniemeläisenä jo ensi kerran ilmestyessään. Siinä eräs helsinkiläinen toimittaja lyttäsi kehä kolmosen ulkopuolisen Suomen suurin piirtein joutavaksi maapalaksi, esimerkiksi hän oli ottanut Iisalmen ja Tuusniemen.

Lainaan tähän Tuusniemeä koskevan osuuden: ”Olen ajanut muutaman kerran Tuusniemen ohi koillisessa Savossa. Huoltoasemalla päätien varrella kylän ukot istuvat samalla kahvikaljalla, kaksi isäntää istui viime kerralla terassilla, siinä kaikki.”

Toimittajan olisi kenties kannattanut pysähtyä ja liitetyä seuraan, sillä se, mitä hän näki, oli osa ikivanhaa suomalaista perinnettä. Kylän miehet ovat istuneet vuosituhansien aikana jossain päivittämässä maailmantapahtumia, mukana ovat olleet omissa piireissään myös naiset.

Omassa lapsuuspitäjässäni pian toisen maailmansodan jälkeen miehen kokoontuivat vaihtamaan mielipiteitä kylän taksikopille. Sodan kokemukset olivat vielä tuoreessa muistissa, ja noilla taksikopin ”terapiaistunnoilla” oli heille tärkeä merkitys sodan traumojen purkamisessa. Tällä tavalla sodan kokeneiden miesten muistot siirtyivät myös seuraavalle sukupolvelle, joka tuohon aikaan oli oma ikäluokkani.

Elias Lönnrotille kansanmiesten ja -naisten laulut ja tarinat eivät myöskään olleet yhdentekeviä. Hän ymmärsi niiden arvon ja tajusi perinteen olevan katoamassa. Runonkeruumatkoillaan hän tallensi palan menneisyyttämme ja kokosi kansalliseepoksen, jolla on merkitystä tänäkin päivänä.

Samaa tarinankertomisen perinnettä voi jatkaa ajatuksissaan vieläkin kauemmas menneisyyteen. Mielikuvissani näen kivikautisen kyläyhteisön, missä väki kokoontui tulen ympärille kertaamaan päivän tapahtumia. Siinä tulivat käsitellyiksi niin peuran- kuin karhunmetsästykset kaikkine yllättävine käännteineen, tai se suu-

ri lohi, joka ui viimeinkin pyydykseen. Näin tehdessään he siirsivät omaa tarinaansa tuleville sukupolville. He tallensivat omaa historiaansa myös maalauksiin luolien seinille.

Omassa ajassamme ”huoltoaseman ukot” vievät osaltaan eteenpäin vuosituhansia vanhaa perinnettä. Heidänkin tarinansa kertovat metsästys- ja kalastusreissuista, niissä sanotaan suorat sanat taitamattomista virkamiehistä ja jonninjoutavista kyläpäälliköistä, välillä sekaan heitetään mojova vitsi ja otetaan sitä oluttakin välillä tämän päivän tarinankertojen kieliä kirvoittamaan. Se, mikä näkyy ohikulkijalle tyhjänpäiväisenä ja turhana, on tosiasiassa jatkumoa ikiaikaiselle perinteelle ja ihmisen tarpeelle tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön, luoda tarinoita ja jakaa muistoja toisten samankaltaisten seurassa.

Olipa kysymyksessä juhla, kokous tai muu kyläläisten yhteen tuleminen, sen juuret ovat kaukana menneisyydessä, siinä hetkessä, kun ihminen ensi kerran tajusi olevansa ihminen. Se oivalluksen hetki kulkee arjessamme mukana tänäkin päivänä ja muuntuu jatkuvasti joksikin uudeksi.

Tuusniemen ohi ajava kiireinen kaupunkilainen olisi voinut poiketa hetkeksi huoltoasemalle kohtaamaan omat juurensa. Parhaassa tapauksessa visiitti olisi auttanut häntä ymmärtämään elämäntapaamme, jonka juuret ovat vanhempia kuin yksikään kaupunki.

Kalevalaisten tämän vuoden teema ”Kylvä kanssani huomisen jyviä” kehottaa meitä miettimään, millaisia tulevaisuuden ituja nykyinen toimintamme istuttaa? Osataksemme kylvää tulevaa meidän on hyvä tuntea myös mennyttä ja oppia arvostamaan sellaistaikin, mitä emme itse välttämättä koe omaksemme.

Marja-Leena Lempinen

(Lyhennelmä kirjailija Lempisen puheesta Kalevalajuhlissa 26.2.2023, julkaistu Koillis-Savo-lehdessä 27.4.2023.)

Jaana ja Ilpo – vuoden 2023 tuusniemeläiset

”Teillä tuusniemeläisillä on mualiman paras kirjasto”, sanoi minulle eräs naapurikunnan puolella asuva jo eläköitynyt opettajakollegani. Sanoi löytäneensä Tuusniemen kirjastosta yleensä aina toivomaansa luettavaa, ihaili kirjaston kokoelmien runsautta ja laatua, kun uutuuskirjoja ei tarvitse kuu-kausikaupalla jonottaa luettavakseen. Kertoi yliopistossa opiskelevan tyttärensä saavan Tuusniemeltä opintoihinsa tarpeellista kirjallisuutta helpommin kuin yliopiston kirjastosta, jossa kurssikirjoja on kyllä useita kappaleita, mutta niitä jonottavia opiskelijoita on paljon. Ja jos jotain kirjaa ei Tuusniemen kirjaston kokoelmista löydy sillä hetkellä, niin asiakaspalveluhenkiset kirjastovirkailijat tilaavat sen pikaisesti kaukolainana jostain muusta kirjastosta.

Tuo positiivinen palaute Tuusniemen kirjastopalveluista ei suinkaan ole mikään harvinaisuus. Yleensä yhteiskunnan tarjoamia palveluita moititaan useammin kuin kiitetään, mutta Tuusniemen kirjastopalveluista ja etenkin kirjaston henkilökunnan ystävällisyydestä, ammatitaidosta ja palveluhenkisyydestä on jo hyvin pitkältä aikaa kantautunut paljon kehuja. Kirjastossa työskentelevien Jaana ja Ilpo Kasasen työpanos kuntalaisten ja muidenkin kirjaston asiakkaiden hyväksi on huomattu niin omien kuntalaisten kuin kesätuusniemeläistenkin

keskuudessa, ja myös kunnan rajojen ulkopuolella. Jaana ja Ilpo ovat luoneet kirjastosta paikan, jonne asiakkaan on helppo ja mukava tulla, jossa saa erittäin hyvää ja asiantuntevaa palvelua, ja jossa jokaista asiakasta kohdellaan lämmöllä, ystävällisesti hymyillen. Kirjastosta asiakas poistuu hyvillä mielin ja tyytyväisenä.

Tuusniemellä on jo parinkymmenen vuoden ajan valittu joku ansioitunut kuntalainen Vuoden tuusniemeläiseksi. Valinnan ovat tehneet Tuusniemen kunta, Tuusniemen kotiseutuyhdistys sekä paikallislehti Koillis-Savo. Valinta julkaistaan syksyllä, lokakuussa pidettävässä kotiseutujuhlassa.

Vuoden 2023 tuusniemeläistä mietittäessä valinta oli helppo. Kun kirjaston Jaanaa ja Ilpoa ehdotettiin, kaikki olivat täysin yksimielisiä siitä, että juuri tämä pariskunta on ansainnut tuon kunniamaininnan. Jaana ja Ilpo ovat palvelleet hyväntuulisella ja rennolla otteella Tuusniemen kirjaston asiakkaita jo kolmisenkymmentä vuotta.

Joululehden toimituskunta toivottaa Kasasille paljon onnea ja kiittää heitä kuntalaisten hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä. Toivotaan, että kirjastopalvelut Tuusniemellä säilyvät yhtä laadukkaina ja kehittyvät edelleen ajanmukaisina pitkälle, pitkälle tulevaisuuteen!

Eevariitta Jäntti

Kuva: Eero Jäntti

**”Teillä
tuusniemeläisillä
on mualiman
paras kirjasto”**

Eero Riekkinen – vuoden 2023 kesätuusniemeläinen

Paakkilassa ollaan yksimielisiä siitä, että vuoden 2023 kesätuusniemeläinen titteli meni oikealle henkilölle. Eero on Tupaniemen kesämökiltään käsin tärkeä osa paakkilalaista elämänmenoa niin kesät kuin talvetkin, viimeiset seitsemän vuotta ympärivuotisesti.

Ehdokkuutta Paakkilan seudun kylät ry perusteli muun muassa sillä, että Eero on ollut yhteisten tapahtumien aktiivinen ideoija, järjestäjä ja osallistuja. Hänen ansiostaan kylällä on jo vuosikautia ollut erinomaisesti ylläpidetyt hiihtoladut. Laduilla kohennetaan kuntoa, tavataan naapureita ja parannetaan maailmaa hiihdon lomassa. Eero ideoi kuutamohiihdot. Hän myös teki Ysitien paalitonntujen ympärille jätkänkynt-

tilöitä ja tervasvalkeita tuottamaan jouluiloa ohikulkijoille. Meidän lähellä asuvien mielestä ei parempaa mökkinaapuria olekaan.

Eero on paljasjalkainen paakkilalainen. Hän kasvoi Paakkilan asbestikaivoksen tuntumassa. Monet vielä muistavat vilkkaan ja urheilullisen nuoren noilta ajoilta. Myöhemmin työ armeijan leivissä vei Kuopioon, mutta perheen kesämökki Tupaniemessä on ollut tärkeä paikka vuodesta 1968 lähtien.

Eero tunnetaan eränkävijänä, innokkaana kalastajana ja metsästäjänä – kultaakin hän on vuosia huuhtonut.

Onnea Eerolle ansaitusta tittelistä!

Hanna Mustonen

*Eero Riekkinen apurinaan Seppo Mustonen
vetämässä latuja talvella 2023 Kiukooniemessä.
Kuva: Hanna Mustonen*

Tuusniemen kotiseutuyhdistys

Kesäkuussa 1963 Tuusniemellä retkeili reilun kahden viikon ajan yhdeksänhenkinen opiskelijajoukko Helsingin yliopiston savolaisesta osakunnasta. He kiersivät Tuusniemen kylää jalkaisin ja polkupyörillä, keräten esineistöä ja aineistoa museon perustamiseksi Tuusniemelle.

Osakuntalaisten keräämät esineet koottiin tienvarteen ja kuljetettiin kuorma-autoilla kirkonkylälle, luettelointiin ja asetettiin näytteille vanhaan viljamakasiiniin, joka talkoovoimin oli pesty ja kunnostettu kotiseutumuseoksi.

Heinäkuun 18. päivän iltana 1963 joukko kotiseuturakkaita tuusniemeläisiä kokoontui kunnantalolle perustamaan Tuusniemen kotiseutu- ja museoyhdistystä. Siitä alkoi yhdistyksemme ja samalla Tuusniemen museon historia. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat Tapani Kuusela puheenjohtajana, Arvo Forsman sihteerinä, Seppo Hallman rahastonhoitajana sekä jäsenenä Lauri Happonen, Otto Voutilainen ja Gunnar Kujala.

Ensimmäisellä vuosikymmenellä yhdistyksen toiminta oli hiljaista, kuitenkin yhdistys rekisteröitiin ja museo perustettiin vanhaan viljamakasiiniin. Sitten toiminta ”uinahhti,” kunnes vuoden 1974

alussa yhdistys herätettiin henkiin, puheenjohtajaksi valittiin Elina Junkkari ja sihteeriksi Anna-Liisa Happonen. Tuolloin toiminta käynnistyi vilkkaana ja monipuolisena. 1970- ja vielä 1980-luvun alussakin oli Töyr-teatteria, nuorison elokuvakerhoa, äitienpäiväjuhlia, kotiseutujuhlia ym. Varoja toimintaan hankittiin mm. arpajaisilla ja kahden markan suuruisilla jäsenmaksuilla. Yhdistyksen puheenjohtajina ovat toimineet edellä mainittujen Tapani Kuuselan ja Elina Junkkarin jälkeen Anna-Liisa Happonen, Maija

Liisa Neuvonen, Seppo Hallman, Pekka Mustonen ja nyt kaksi viime vuotta Eevariitta Jäntti.

1970-luvun lopulta lähtien, aina vuosituhanen lopulle saakka Tuusniemi-päivien ja -viikon yhteydessä valittiin yhdessä paikallislehden ja urheiluseuran kanssa vuosittain Tuusniemen Oekee immeinen; ensimmäisenä 1977 tuon arvonimen sai Löytömäen emäntä Iida Räsänen. Kaikkiaan Oekeen immeisen tittelin sai 23 eri tavoin ansioitunutta tuusniemeläistä. Viimeisen ”oekee immeinen” -tittelin sai Onni Ryyänen syksyllä 1999. Vuodesta 2000 alkaen on valittu ”Vuoden tuusniemeläinen”; kuluvana vuonna valinta kohdistui Jaana ja Ilpo Kasaseen.

1980- ja 1990-luvuilla yhdistyksen toiminta vilkastui ja laajeni edelleen, jäsenmäärä kasvoi huomattavasti. Julkaistiin Oekeihin immeisten

sanakirja (v. 1982), suunniteltiin kotiseututupukua (Koillis-Savon kansallispuke v. 1985), hankittiin satamaan muistomerkki helluntaiaattona 1879 tapahtuneen kirkkoveneonnettomuuden muistoksi, pidettiin juhlia, järjestettiin retkiä, julkaistiin kalentereita ym. Vuoden 1995 suuri voimainponnistus oli Täyssinän rauhan 400-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Ohtaansalmen rajamerkillä järjes-

tetty juhla, jossa esitettiin Elina Junkkarin kirjoittamaa näytelmää Comua lindua -teeret kruunupäiset; tuota näytelmää esitettiin kesän aikana useita kertoja.

1990-luvulta lähtien yhdistys on muun toimintansa eli perinteisten kotiseutu- ja kulttuuriretkien, juhlien, erilaisten näyttelyiden, museotoiminnan ym. ohessa tehnyt useita julkaisuja, joiden merkitys paikallishistorian tallentamiseen ja myös yhdistyksen talouteen on ollut merkittävä. Tuusniemen joululehteä on julkaistu vuo-

Museo. Kuva: Tuusniemen kunta

ry 60 vuotta – historiaa

desta 1989 lähtien yhdessä Tuusniemen Lions Clubin kanssa, 1997 ilmestyi Oekeihen immeisten Tuusniemi valokuvien -kirja, 2000 Tuusniemen Pitäjän Kirja, Suontauksen talon emännän Sanni Koposen kirjoittama, Matti Räsäsen toimittama ”Sannin kootut kirjoitukset” julkaistiin 2005. Oekeihen immeisten sanakirjasta otettiin laajennettu uusintapainos 2007 ja Cd-levy ”Juojärven aalloilla keinuen” julkaistiin 2012.

Yhdistyksen taloudellinen ja toiminnallinen ”kivijalka” vahvistui entisestään, kun perillisittä kuolleen pariskunnan Eero ja Kaino Pitkäsen testamentti toimeenpantiin Kainon kuoltua heinäkuussa 2008. Yhdistys sai testamentilla haltuunsa Pitkästen omaisuuden, johon kuului rahavarojen lisäksi Honkajärven tila Viitamäestä. Siitä lähtien Honkajärven talo on ollut vuokratuna asuinkäyttöön, ja niin rakennuksia kuin metsääkin on hoidettu yhdistyksen toimesta; vuokra- ja puunmyyntitulot ovat mahdollistaneet yhdistyksen toiminnan entistäkin vakaampana. Kiitollisuudella kotiseutuväki muistaa Pitkäsiä.

Syksyllä 2020 yhdistys toteutti kehittämissyhdistys Kalakukko ry:n ja Maaseuturahaston Leader-rahoituksen avulla yhden historiansa merkittävimmistä yksittäisistä hankkeista, kun Kirkkonkylään, Patahmotien ja Keskitien väliselle ”vaaralueelle” rakennettiin kuntoportaat. Rakennelma kertoo pitäjäneuvos Ananias Happonen elämäntarinaa, teemalla ”Ihmisen hyväksi” (ks. takakannen kuva). Sittemmin portaisiin on lisätty valaistus sekä porrastreeni -ohjetauluja. Kuntoportaat ovat olleet kuntalaisten ahkerassa käytössä.

Yhdistyksen perinteisiä toimintamuotoja ovat olleet erilaiset juhlat, musiikkitilaisuudet,

yhteislauluillat ja konsertit sekä taide- ja käsitö- ym. näyttelyt. Erilaiset retket sekä kotikunnan alueelle että naapuripiäjiin ja kauemmaksikin ovat olleet suosittuja; 2023 tehtiin retki Kuopion kaupunginteatteriin, Rauhalahden kesäteatteriin sekä kotiseuturetki Ohtaanniemelle, Liukonpellolle ja Paakkilaan. Lisäksi yhdistys ylläpitää Tuusniemen kunnan omistamaa museota, palkkaa museolle kesäksi museotyöntekijän/oppaan ja järjestää vuosittain heinäkuun ensimmäisenä lauantaina museopäivän perinneruokineen ja ohjelmineen. Museon itäpäädyn ulkoseinässä oleva sanaseinä on sekin kotiseutuyhdistyksen aikaansaannos, siinä kelohonkalaukoille on kaiverrettuna tuusniemeläisiä murresanoja.

Kotiseutuyhdistyksen toiminnan tarkoitus ja

tehtävä liittyy toisaalta menneisyyteen, toisaalta nykyyhetkeen ja myös tulevaisuuteen. Toiminnassaan yhdistys pyrkii kotiseudun asioiden kehittämiseen yhteistyössä ja sopuisassa hengessä muiden tuusniemeläisten järjestöjen kanssa. Yhteistyökumppaneitamme ovat vuosikymmenten saatossa olleet mm. Tuusniemen kunta, Tuusniemen seurakunta/Järvi-Kuopion seurakun-

Museon itäpäädyn sanaseinä.

nan Tuusniemen alueseurakunta, muut Tuusniemellä toimivat järjestöt, paikallislehti Koillis-Savo, naapuripiäjien kotiseutuyhdistykset, Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto ja monet muut yhteisöt sekä yksityishenkilöt. Edelleen ja yhä enemmän haluamme pyrkiä edistämään yhteishenkeä ja -työtä eri toimijoiden kanssa kotiseutuumme parhaaksi, kaikkien seutukunnan asukkaiden yhteiseksi hyväksi.

Evariitta Jäntti

Ilmari Venäläisen elämää sodassa ja rauhassa

Ilmarin vanhemmat Johanna, os. Voutilainen ja Otto olivat muuttaneet Juurikkamäestä Pajusaareen avioiduttuaan 1917. Johanna oli Pajusaaren Voutilaisia. Vuonna 1919 pariskunta muutti Lähemäen vanhaan taloon. Kaksi vuotta myöhemmin oli pakko ryhtyä rakentamaan uutta taloa entisen talon huonon kunnan vuoksi. Ilmari syntyi 2.5.1923 perheen toiseksi lapseksi.

Ensimmäisiä muistoja lapsuudesta Ilmarilla on, kun taloon kokoontui talvimarkkinoille Kuopioon meneviä hevosmiehiä. Poika oli sanonut miehille lähtevänsä markkinoille ostamaan sellaisen hevosen, jota kaikki pelekeevät. Miehet toteisivat, että Ilmarista tulee hyvä hevosmies. Hevoset olivatkin Ilmarille tärkeitä läpi elämän.

Ensimmäisestä koulupäivästä pojalle jäi mieleen, kun isä kyyditsi pojan hevosella Pajumäen koululle. Matka kouluun muutoin taittui talvisin hiihtäen ja muina aikoina jalan polkuja pitkin. Matkaa olikin vain runsas kilometri. Alakoulu kesti kaksi vuotta, opettajana Kirsti Hirvonen. Yläkoulu käytiin neljä vuotta ja opettajana oli Emmi Roininen. Koulu jatkui iltakouluna kaksi vuotta. Koulu alkoi klo 15.00 ja kesti kaksi tuntia kerrallaan.

Kouluajoista Ilmarin mieleen on jäänyt erikoisesti hiihto. Siihen aikaan järjestettiin kyläkoulujen välisiä hiihtokilpailuja. Oli Ohtaanniemen koulun vuoro järjestää viestikilpailut, kussakin joukkueessa oli neljä oppilasta. Pajumäen joukueen nuorimpana Ilmari tuli maaliin toisena ylivoimaisesti parhaalla ajalla. Pajumäen tytöt voittivat oman sarjansa. Ilmarille sukset teki venemestarina tunnettu Antti Vahlbom. Jos suksi sattui katkeamaan, Esko Koponen tai Otto Kammonen teki sukselle uuden parin.

Urheilulajeissa Ilmari oli kympin luokkaa. Muut aineet eivät koululaista enemmälti kiinnostaneet. Kansakoulun jälkeen jatkuivat arkiset työt kotitilalla. Ilmari oppi kyntämään hevosella jo 12-vuotiaana. Maatilan työt olivat raskaita, koska ei ollut konevoimia käytettävissä.

Heinät ja viljat niitettiin viikatteella ja kuivattiin seipäillä. Heinät ajettiin latoon hevosella ja viljat puimakoneelle yleensä riihen kupeelle. Ruis kuivatettiin ja puitiin riihessä varstoilla.

Kuitenkin kilpailuvietti hiihdossa oli nuoruusvuosina kova. Ilmari kierteli hiihtokisoissa kotipitäjänsään ja lähialueilla ja voitti melkein kaikki kisat. Palkintoina oli hiihtopipoja sekä monoja.

Tilalla oli alkuun 4-5 lehmää. Parhaan tuoton naudoista sai kasvattamalla vasikat lihakarjaksi. Uuden navetan aikana lehmiä oli 10. Lisäksi oli kaksi sikaemakkoa, joita porsitettiin ja porsaat myytiin kylälle. Vuodessa saatettiin myydä jopa 40 porsasta.

100-vuotias Ilmari. Kuva: Paavo Rajamo

Edessä vasemmalla Ilmari, vierellä sisko Aino.

Talvisin eläinten lanta ajettiin hevosella pelolle tunkioon, välikerrokseen otettiin lähistöltä mutaa. Marianpäivän aikoihin mudan ajo loppui kelirikoon.

Maidosta valmistettiin kotona ennen sotia voita, joka myytiin suoraan ostajille. Sotien jälkeen maito toimitettiin Tuusniemen meijerille. Meijerin toiminta oli taloudellisesti hyvin epävarmaa. Esimerkiksi Ilmarin äidin isä Antti Voutilainen joutui myymään 65 ha metsämaata meijerin takauksista.

Muuruveden maatalousoppilaitoksella, Ilmari oikealla.

Ilmarin ikäluokka kutsuttiin tammikuussa 1942 suorittamaan varusmiespalvelusta kranaatinheitinkomppaniaan Kiuruveden Koskenjoen koululle. Koulutus kesti puoli vuotta. Komppanian vahvuus oli 150 miestä. Sotaa oli tuolloin jatkunut jo yli puoli vuotta. Elokuussa 1942 komppania siirtyi Petroskoihin, jonka Suomi oli valloittanut takaisin talvisodan jäljiltä.

Miehistön täydennyskeskus järjesteli sotilaille vartiotehtäviä eri kohteisiin. Ilmari oli esim. Venäjän heimolaisten vankileirin vartijana. Siellä hän sairastui ja joutui sairauslomalle. Kahden viikon toipumisen jälkeen hän palasi rintamalle Syvärin taakse. Siellä jaettiin miehet eri rintamalohkoille. Ilmari pääsi tuusniemeläisen Mauri Voutilaisen kanssa samaan porukkaan Minovaan. Matkan varrella tuli vastaan kapteeni Juutilainen (Marokon kauhu), tervehdittiin ja matka jatkui pieneen kylään, jonne Mauri jäi hevosmieheksi. Aamulla Ilmari pääsi soppatykin kyydissä n. neljän kilometrin päässä olevaan etulinjan korsuun ”Jussi”, jossa sijaitsi puhelinkeskus. Korsu sijaitsi noin 200 m venäläisten asemista. Samassa korusussa oli Virranmäen Mikko, Mikko Koponen. Venäläisen tykistön ja kranaatinheitintulitus oli kiivasta. Kohteena oli korsu ja viestilinjat eri lohkoille. Puhelinlinjojen korjauksia olikin runsaasti.

Kun Ilmari oli vartiovuorossa keskuksessa ja istui korsun ikkunan alla, tykin ammus räjähti lähellä korsun seinää. Sirpalesuihku särki ikkunan ja Ilmarin päätä hipoen sirpaleet lensivät korsun laipioon. Ilmarin korvat soivat pitkään Säkkijärven polkkaa. Rakennus ei juurikaan vaurioitunut, koska se oli rakennettu paksuista puista. Ilmarin päivät eivät olleet vielä luettu.

Toinen läheltä piti –tilanne sattui myöhemmin Ilmarin ollessa käymäläriu’ulla. Hän oli heittä-mässä housujaan ja kumartui istumaan riu’ulle, kun hän samalla tunsu ilmapirran ja pamauksen. Venäläisen tarkka-ampujan laukaus osui riu’un tukipuuhan hieman Ilmarin pään yläpuolelle. Räjähävä luoti teki ison onkalon puuhun. Onneksi ei Ilmarin päähän. Kyseisten luotien käyt-

Sotilaita tauolla siellä jossakin, Ilmari ensimmäinen vasemmalla.

tö oli kielletty Geneven sopimuksessa, mutta venäläiset käyttivät niitä häikäilemättä.

Vuonna 1943 vapun seutuun Ilmarille nousi 40 asteen kuume. Myöhemmin selvisi, että keuhkopussiin oli kertynyt vettä. Soppamiehen kyydissä hänet lähetettiin joukkosidontapaikalle. Lääkäri määräsi hänet vietäväksi autolla Vostjosenjaan. Sieltä matka jatkui kapulatietä ajaen hevoskärryillä Leminaan. Illalla myöhään saavuttiin Äänisen rannalla Ruppoo-ajalla olevaan sairaalaan, missä toimi hoitajana tuusniemeläinen Inkeri Puranlahti.

Muutamana päivänä kuluttua matka jatkui linja-autolla, johon oli tehty takaovet potilaiden siirtämistä varten. Laidoilla oli istumapaikat ja keskellä laipiassa kourut, joiden varassa Ilmari nostettiin paareilla ylös. Nenä oli lähes laipiassa kiinni. Myös käytävän lattialle sijoitettiin paari-potilaita. Matka Punkaharjulle kesti n. seitsemän tuntia. Ajo tapahtui yöllä lentopommitusten takia. Punkaharjulla hoito kesti n. kolme kuukautta ja sen jälkeen Ilmari siirrettiin Pikonlinnan sairaalaan Tampereen lähelle. Viikon kuluttua tuli tieto, että Ilmari pääsee Ruotsiin kuntoutukseen. Laivan kulkua varmistivat tykkiveneet.

Ruotsissa hoitolaitoksen seinustalla, Ilmari oikealla.

Tukholman lähellä sijaitsevan hoitopaikan ylläpitäjänä toimi Ruotsin Punainen Risti. Hoito kesti neljä kuukautta. Hoidon loppuaikoina suomalaiset sotilaat järjestivät taistelunäytöksen elokuvan tekijöiden pyynnöstä. Kasapanoksia räjäyteltiin hiekkaisessa maastossa, ja sotilaat tekivät rynnäkön vihollisen aseisiin. Lyhytfilmiä näytettiin Ruotsissa elokuvien alussa.

Ruotsissa kuvattua hyökkäystä vihollisen aseisiin.

Paluu Ruotsista tapahtui Pikonlinnan kautta kuukauden mittaiselle toipumislomalle, jonka hän vietti kotonaan. Loman jälkeen Ilmari joutui komission syyniin, jossa rintamakelpoisuusluokka putosi B2:seen, eli ei enää ollut rintamakelpoinen. Komennus tuli Lahden Hennalaan, missä oli miehistön täydennyskeskus. Ilmari lähetettiin Naarajärvelle kolme vuorokautta kestäneelle vanginvartijakurssille. Vartijan tehtäviin kuului mm. valvoa sotavankien hyvinvointia. Näitä töitä oli useilla paikkakunnilla vuosien 1943-1944 aikana. Ilmari oli mukana venäläisten sotavankien palautuksissa. Junassa oli 20 vaunua ja jokaisessa vaunussa 50 vankia, yksi vartija

vaunussa. Juna pysähtyi välillä ja ovet avattiin, jotta vangit saivat raitista ilmaa. Ennen rajan ylitystä vartijat poistuivat junasta ja yksi upseeri jatkoi junan mukana rajan yli luovuttamaan vangit venäläisille.

Ilmari kotiutettiin 21.12.1944.

Siviilissä alkuun tärkeintä oli hevosten hoito. Lähemäki oli tunnettu hevosistaan. Hevosystäväinseura antoi Lähemäelle hoidettavaksi orin, jolla Ilmari kierteli astuttamassa tammoja ympäri pitäjää. Ilmari oli myös innokas tanssija. Paras tanssija-tilaisuudessa hän voitti daaminsa kanssa matkan Kanarialle.

Sodan jälkeen kaupunkilaiset kiertelivät maaseudulla kyselemässä elintarvikkeita, mm. lihaa ja voita. Kauppa kävi hyvin, koska elintarvikkeista oli pulaa, elettiinhan säännöstelyaikaa.

Ilmarin ja Ainin vihkikuva.

Ilmari tapasi tulevan vaimonsa, Aino Pohjo-laisen, ensi kerran, kun tämä oli laittamassa Ilmarin siskon häitä. Aino kävi kansanopiston ja emäntäkoulun ja näin valmistautui emännän tehtäviin. Kihlaus julkaistiin vuonna 1951 syksyllä Savon Sanomissa. Pahkalahden Eemil Miettinen totesi luettuaan ilmoituksen, että ”Nyt on sellaiset menossa naimisiin, että jos heillä ei luota huushollin pito, niin muiden on turha yrittää”. Häät pidettiin juhannuksena 1952. Perheeseen syntyi Reino 1953 ja Urho 1955.

Sodassa saamansa keuhkosairauden vuoksi Ilmari oli hoidossa Tarinaharjussa useita kertoja. Hän sai sotainvaliditeetin keuhkosairauden perusteella. Ilmari osteli metsäpalstoja suoraan poikiensa Reinon ja Urhon nimiin. Lähellä olevilla metsätiloilla savotoitiin itse huolehtien sekä puiden kaato että ajo. Ilmari sai vuonna 1979

valtakunnallisen metsänhoitopalkinnon ”Parhaalle metsänsä hoitajalle”.

Aino-puoliso menehtyi vuonna 1990. Hän oli hyvin uuttera ja työteliäs emäntä, joka huolehti kodistaan ja talon töistä esimerkillisesti. Reino menehtyi syöpään 54-vuotiaana. Ilmari rakennutti uuden talon Lähemäen pihapiirin lähelle vuonna 2002. Ilmari asustaa yksin talossaan palveluiden turvin. Urho-poika jatkaa tilan hoitamista puolisonsa kanssa.

Satavuotiaan Ilmarin mietteitä siitä, miten maailma on muuttunut hänen elinaikanaan:

Tekninen kehitys on ollut valtavan nopeaa ja sen myötä elintaso noussut korkealle. Yhteiskunta toimii demokraattisesti, mutta rikollisuuden lisääntyminen huolestuttaa. Tavallisen ihmisen vaikutusmahdollisuudet ovat monimutkaistuneet, mm. digitaalisuuden ja tiedon lisääntyessä. On kuitenkin luotettava tutkittuun tietoon. Nykyisin yhteiskunta pitää hyvää huolta sotaveteraaneista.

Pekka ja Lea Mustonen

Kuvat Ilmarin valokuvakanssiosta kuvannut Paa-vo Rajamo.

Hetu, kantakirjatamma.

Vanhan lehmänkellon arvoitus

Olli

Miettinen

Tuusniemi

w:1879

Syyskuussa 2023 jossakin Tuusniemen some-ryhmässä oli ilmoitus, jossa kaupiteltiin vanhaa lehmänkelloa, jonka historia näyttäisi liittyvän vahvasti Tuusniemeen.

Ilmoittaja oli joensuulainen naishenkilö, jonka edesmenneen, keräilyä harrastaneen isän jäämistöstä kello oli päätynyt hänelle. Ilmoittajalla itsellään eikä hänen isällään ollut tiettävästi yhteyksiä Tuusniemelle, joten siitä, miten kello oli isälle kulkeutunut, ei ole tietoa.

Kello on oikein kauniisti ja kuuluvasti soiva, painava, kooltaan 10,5 cm x 7,5 cm x 5,5

cm. Kellon sivujen alareunoissa on kohokirjaimin teksti ”Olli Miettinen Tuusniemi w: 1879”. Kello on tarkoitus sijoittaa Tuusniemen museoon. Nyt haluaisimme selvittää tarkemmin: Kuka mahtaa olla tämä Olli Miettinen, jolle kello on vuonna 1879 tehty? Miltä kylältä, minkä talon karjalle lienee kello kuulunut? Erityisesti Miettisten suku, mutta muutkin asiasta jotain tietävät haastetaan mukaan selvittämään kellon historiaa! Tiedot voi ilmoittaa Tuusniemen kotiseutuyhdistyksen johtokunnan jäsenille!

Teksti ja kuvat: Eevariitta Jäntti

"Joulu juhlista jaloin" - koulun kuusijuhlamuistoja

Silloin kun Tuusniemen jokaisella kylällä oli oma kansakoulu, ja vielä silloinkin, kun kyläkoulut olivat peruskoulun ala-asteita... niin, silloin koulu oli kylän elämän keskipiste, ja koulun juhlat ja muut tapahtumat eräänlaisia kohokohtia kyläläisten arjessa.

Kyläkouluilla järjestettiin monet isot juhlat lukuvuoden mittaan: kuusijuhla joulun alla, toukokuun puolivälissä äitienpäivät, ja kevätjuhla kuun lopussa. Askarrettiin koristeita, ommeltiin ja kunnostettiin rooliasuja. Ohjelmia harjoiteltiin viikkokausia. Riimiteltiin runoja, harjoiteltiin laulu- ja soittoesityksiä, opeteltiin jouluksi tonttuleikkejä, keväällä keikuttiin keijuina. Pääohjelmanumerona oli juhlan lopuksi koulun ylimpien luokkien esittämä näytelmä.

Jouluevankeliumin esittäminen oli yleensä nelosluokkalaisten kunniatehtävä – ainakin kirkonkylän koulussa. Tuttu Luukkaan evankeliumin teksti muokattiin kuvaelmaksi: yleensä joku isokokoinen poika esitti Joosefia, jollekin rauhalliselle tytölle lankesi Marian rooli. Vauvanukke kapaloitiin Jeesus-lapseksi seinään olkien päälle. Paimenet puettiin vaatimattomiin, tummiin yksivärisiin vaatteisiin, päässä nyörillä sidottu liina ja käsissään pitkä, koukkupäinen sauva. Halutuin ja kaidehdituin oli enkelin rooli, varsinkin jos sai olla juuri se enkeli, joka kädet kohotettuina julisti pelästyneille paimenille ja koko juhlaväelle: "Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille suuren ilon ...". Usein tärkeimmän enkeliroolin sai kaurisääninen, pitkä- ja vaaleahiuksinen tyttö; muut saivat myös pukeutua enkeleiksi ja esittää "suurta joukkoa taivaallista sotaväkeä".

Enkelit puettiin pitkiin vitivalkeisiin mekkoihin, päässä kimaltavasta nauhasta solmitut seppeleet sädekehänä, joillakin oli hartioillaan kreppipaperista ja kartongista väsätyt siivet. Vaikka evankeliumin tarina on aina sama, niin joka vuonna joulukuvaelmaan yritettiin keksiä jotain uutta ja erilaista kuin edellisenä jouluna.

Omalta kouluajaltani ja myös opettaja-ajaltani muistan yhä sen lumouksen, hartauden, innon ja kihelmöivän jännityksen, kun joulujuhlan ohjelmia harjoiteltiin. Runovärssyjä ja laulujen sanoja opeteltiin ulkoa; ne piti osata

"kuin vettä vaan". Näytelmien vuorosanoja harjoiteltiin lausumaan niin selkeästi ja kuuluvasti, että ne ilman äänentoistolaitteitakin kuuluisivat juhlasalin perällä istujille saakka; joskus repliikin äänenpainot ja intonaatio jäivät sivuseikaksi, kun piti miltei huutaa, jotta ääni kantaisi yleisön yskimisen ynnä muiden hälyänten yli. Vielä kerralliharjoituksissa sattui usein unohduksia ja vaikka

vallan mitä kommeluksia, mutta kun itse juhla koitti, niin oppilaat panivat parastaan ja esitys onnistui. Oli ihanaa nähdä, miten he nauttivat esiintymisestä, erityisesti jos omat rakkaat äiti, isä, sisarukset ja ehkä isovanhemmatkin olivat katsomossa. Varsinkin pienimmät oppilaat tuntuivat esiintyvän juuri omille vanhemmilleen: tonttuleikin pyörteissäkin piti kurkkia juuri sinne oman äidin ja isän suuntaan, varmistaa, että he varmasti nä-

kevät, miten hienosti esitys sujuu.

Perinteisiin kuusijuhliin kuului myös Joulupukin vierailu. Kun juhla alkoi olla loppuillaan, väki lauloi: "Joulupukki, Joulupukki, valkoparta, vanha ukki..." – ja eipä aikaakaan, kun eteisestä alkoi kuulua ko-

Enkelikuoro kirkonkylän ala-asteen joulujuhlasta 2006.

Joulukuvaelma kirkonkylän ala-asteen joulujuhlissa 2006.

linaa, ryhmyisen kävelykepin koputusta, ehkä poronkellon kilinäkin. Harmaaseen turkkiin tai punaiseen nuttuun sonnustautunut partasuinen joulupukki ilmestyi ovelle tiedustellen: ”Onko täällä kilttejä lapsia?”

Silloin lapsijoukko hiljeni odottamaan, mitä asiaa – ja ennen kaikkea, mitä tuliaisia – pukilla olisi. Ja olihan niitä. Kun pukki oli ohjattu istumaan, muutamia isoimpia oppilaita värvättiin pukin apulaisiksi, ja heidän tehtävänsä oli jakaa kaikille lapsille joulupussit, joiden sisältä löytyi pulla tai piparkakku, jouluomena, karkki, ehkäpä jokunen kiiltokuvaakin. Joulupukin kontista jaettiin myös pieniä joulukortteja, joita oppilaat olivat toisilleen kirjoittaneet ja ”lähettäneet Korvatunturin kautta”. Oppilaiden kortit olivat tavallista pienikokoisempia, ja niihin oli kirjoitettu saajan nimen lisäksi osoitteen tilalle ”Joulujuhlissa”, ”Kuusijuhlissa” tai ”Kuusella”.

Susimäen koulun joulujuhla v. 1983, Korvatunturin väki näytelmän loppunäytöksissä ja -kumarruksissa. Kuva: Anja Komulainen

Oman elämäni varrelle mahtuu monia ihania kuusijuhlia. Koulun täpötäydessä juhlasalissa pidetyt juhlat olivat toinen toistaan tunnelmallisempia ja ikimuistoisia. Muita vahvempana on jäänyt mieleen 2000-luvun alkuvuosilta Lautalan montulla pidetty ulkoilmajuhla, jonne kuljettiin koululta kynttiläkulkueena kävelytietä pitkin, ja perillä yli sata kynttilää aseteltiin kaareen kentän reunoille. Koko juhlaväelle tarjottiin joulupuuroa isoista padoista. Alaluokat esittivät yhteisen tonttuleikin isossa paripiirissä, ja nelosluokkalaiset esittivät joulukuvaelman metsäisessä rinteessä, jonne oli jalkapallomaalista olkipaalien ja havujen avulla rakennettu talli. Tallin luona oli oikea lammaskaritsoineen sekä ihka elävä aasi myös. Pyhä perhe istui seimellä, jonne paimenet ja enkelit saapuivat, toppapuvut vilkkuen roolipukujen hihansuista ja helmoista. Tallin ylle puun oksaan oli ripustettu valaistu tähti, jota seuraten tietäjät saapuivat idästä päin, mäennyppylän takaa pururataa pitkin.

Toinen syvälle mieleen jäänyt joulujuhla pidettiin Tuusniemen kirkossa, jossa nelosluokkalaisten esittivät vanhan tarinan suutarista nimeltä Pap-

pa Panov. Kirkon kuoriosaan oli sermeistä rakennettu vaatimaton tupa, jossa köyhä suutari asui, odotti joulua ja nukahti joulu-evankeliumia lukiesaan. Hän näki merkillisen unen, jossa itse Jeesus lupasi tulla käymään hänen luonaan jouluna.

Vierasta odottaessaan suutari kohtasi monenlaista väkeä, auttoi heitä ketä milläkin lailla, mutta pettyi, kun odotettua arvovierasta ei näkynytäkään. Kunnes urkuparvelta kuului mikrofonin kautta erään nelosluokkalaisten ääni: ”Minun oli nälkä, ja te annoitte minun syödä, minun oli kylmä, ja te vaatetitte minut ...” Tästä suutari ymmärsi kohdanneensa odottamansa vieraan noissa ihmisissä, joita hän oli päivän aikana auttanut. Juhla päättyi siihen, kun koko juhlaväki yhdessä lauloi ”Hiljaa, hiljaa, joulun kellot kajahtaa... Jeesus tullut on”. Se joulunäytelmä oli huikea suoritus kymmenvuotiailta oppilailta, ihan kaikilta, mutta erityisesti suutaria esittäneeltä Petteriltä, jolla oli mahdollista paljon ulkoa opeteltavia vuoro-osia!

Kyläkoulujen kadottua myös perinteiset kuusijuhlat ovat jääneet historiaan tai ainakin tulleet harvinaisemmiksi. Yhteiskunnan muuttuessa koulun juhlien luonne on muuttunut; tunnustuksellisia juhlaohjelmia joulu- tai suvivirsineen kuullaan yhä harvemmin. Monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus, ehkäpä yleinen kulttuurinen muutos ”maallistuneempaan” suuntaan hävittää tai ainakin vahvasti muokkaa tätäkin perinnettä.

Susimäen koulun Tiernapojat lauloivat rahaa Unicefille. Nykyään murjaanien kuninkaan naaman mustaamista pidetään rasistisena. Kuva: Anja Komulainen

Kuitenkin, Ester Ahokaisen sanoin: ”Monien joulujuhlain muisto on vuosien saatossa himmennetty, mutta lapsuuskouluni joulukuusen muistan aina, ylimpänä muita.”

***Eevariitta Jäntti,
opettaja yli neljältä vuosikymmeneltä***

Yhtenäiskoulun 3. ja 4. luokan oppilaiden mietteitä joulusta

Vilma, 3. lk: Jouluna aion leipoa äitin kanssa pipareita. Leikin myös lumessa ja teen lumilinnoja. Käytän kissaani ulkona.

Marichu, 3.lk: Jouluna aion mennä mun kaverin synttäreille ja mennä ulos tekemään lumiukon. Haluan myös olla kavereitten ja perheen kanssa. Toivon, että mun kaveri tulis meille käymään tai yöksi. Haluaisin myös lahjoja.

Saimi, 3.lk: Odotan joulua, koska sataa lunta, tulee lahjoja, on loma, voi nauttia ruuasta, voi leikkiä pihalla, voi leikkiä kissojen kanssa, voi olla kavereitten kanssa, voi levätä, voi tehdä YouTube-videoita ja hyppiä kissahyppyjä.

Reino, 3.lk: Odotan joulua, koska silloin on loma ja saa pelata kivoja pelejä. Silloin menen myös kaverin luo.

Seela, 3.lk: Odotan joulua, koska silloin saa leipoa pipareita ja torttuja, ja silloin on joulutunnelmaa. Saa myös koristella kuusen perheen kanssa ja me aina pelataan lautapelejä.

Eemeli, 3.lk: Odotan joulua, koska tahdon syödä jouluruokia. Jouluna aion nukkua pitkään.

Amanda, 3.lk: Jouluna meille tulee Espoosta kaveri viikoksi ja mennään Hoploppiin.

Vilma 3. lk

Saimi 3. lk

Reino 3. lk

Seela 3. lk

Julius, 3.lk: Parasta joulussa on se, että saa leipoa pipareita ja laskea mäkeä. Jouluna minä lasken mäkeä ja syön pipareita ja hiihdän ja luis-telen. Jouluna aion rakentaa iglun.

Nella, 3.lk: Jouluna aion syödä torttuja ja koris-tella joulukuusta. Jouluna aion myös juoda kaa-kaota ja nukun pyjamassa ja olen takan edessä lämpimässä. Rakastan joulua, koska saa viettää perheen kanssa aikaa ja voi käydä reissussa monta kertaa. Joulu on parasta aikaa.

Miika, 3.lk: Odotan joulua, koska saa lahjoja ja pystyy tekemään lumiukkoja, saa jouluruokaa ja puuroa ja voi käydä hautausmaalla. On kivaa, kun tulee joulu.

Kiia, 3.lk: Odotan joulua, koska menen perheeni kanssa serkkujen luokse yöksi. Meillä on tapana viettää joulua sukulaisten kanssa.

Veikko, 3.lk: Odotan joulua, koska silloin saa viet-tää aikaa vanhempien kanssa. Parasta joulussa on lumiukon rakentaminen. Toivon, että jouluna on kivaa.

Aada, 3.lk: Joulu on aikaa, jolloin saa olla per-heen kanssa ja syödä hyvää ruokaa ja herkkuja. Silloin saa myös olla rauhassa ja koristella jou-lukuusta.

Nella 3. lk

Janica 4. lk

Karoliina 4. lk

Amanda 3. lk,

Aino 4. lk

Tuusniemen lukion ylioppilaita – onnea ja riemua!

Tuusniemen lukion ylioppilaat 4.6.2023. Kuva: Riikka Koivunen

*Tuusniemen lukion riemuylioppilaat 4.6.2023 (kevällä 1973
Tuusniemen lukiosta lakitetut). Kuva: Riikka Koivunen*

Tuusniemen Osuuspankissa vahdinvaihto

Tuusniemen Osuuspankin toimitusjohtaja Esa Siimanainen jäi syyskuun 2023 lopussa eläkkeelle reilun 16 ansiokkaan vuoden jälkeen, ja pankin uutena toimitusjohtajana aloitti 1.10.2023 (kuvasa) kauppatieteiden maisteri **Jari-Pekka Raatikainen**.

OP Ryhmä on Jari-Pekalle tuttu jo entuudestaan - hän aloitti pankkiuransa opintojensa aikana myyntineuvottelijana ja myyntivalmentajana OP-puhelinpalvelussa ja myöhemmin maisteriopintojen loppuvaiheessa Varkauden konttorilla Pohjois-Savon Osuuspankissa yritysliiketoiminnan Trainee-ohjelman kautta yritysrahoitusasiantuntijaksi edeten.

Seuraavat pari vuotta hän toimi Varkauden kaupungin controllerina, josta hän siirtyi lisälmeen Säästöpankki Optian yritysrahoituspäälliköksi, vt. konttorinjohtajaksi sekä yritysasiakkaiden asiakkuusjohtajaksi. Edelliset 4,5 vuotta Jari-Pekka johti Nordean Pohjois-Savon liiketoimintaa vastaten Kuopion, Varkauden ja lisälmen konttoreista sekä Nordean henkilöasiakkaiden päivittäisasioinnista, asuntorahoittamisesta sekä varainhoidosta. Myös pankin toimialueen konttoripaikkakunnat Tuusniemi, Kuopio ja Juankoski ovat kaikki Raatikaiselle tuttuja jo vuosien varrelta. Erityisesti Tuusniemellä hän on käynyt 15-vuotiaasta alkaen sukeltamassa Paakkilan avolouhoksella kymmeniä kertoja. Raatikainen asuu itse Siilinjärvellä.

Mikä sai tuoreen toimitusjohtajan tulemaan Tuusniemen Osuuspankkiin?

Vastaus siihen on helppo, sillä yrittäjäperheen kasvattina ja jo opiskeluaikaan periaatepäätöksen kotiseudulle Pohjois-Savoon juurtumisesta tehneelle Raatikaiselle pankkialalla yrittäjämäisesti toimiminen, on mitä lähimpänä juuri paikallisesti toimivan osuuspankin toimitusjohtajana, jossa jokaisella neuvottelulla, henkilöstön jäse-

nellä ja asiakkuudella on merkitystä pankille ja myös pankin toimialueelle. Tuusniemen Osuuspankki on vahvassa ja vakavaraisessa kunnossa, mikä tarkoittaa pankilla olevan mahdollisuuksia

entisestään toimia alueensa sisällä ja nykypäivänä etäpalveluineen ulkopuolellakin asuvien asiakkaiden finanssikumppanina, niin rahoituksen, päivittäispalveluiden, säästämisen ja sijoittamisen kuin yritys pankkipalveluidenkin saralla.

Yleisen inflaatiotason nousun mukanaan tuoma korkojen nousu on tuonut haasteita vuoden 2023 aikana asunokauppaan, mihin hallituksen varainsiirtoveromuutokset ovat jo nyt tuoneet toivottua piristystä. Markkinamyllerryksessä pankilla on merkittävä vaikutus yhteiskuntaan omalla toiminnallaan yhteistyössä asiakkaidensa kanssa. Paikallisen, ketterän ja menestyvän

pankin olemassaolo on asiakkaidemme ja toimialueemme etu, ja pankin tahtotila on toimia entistäkin enemmän asiakkaidemme kumppanina finanssialan asiantuntijoidemme avulla. Pankin vakavarainen ja kannattava asema pitää huolen siitä, että kaikki hyvät hankkeet saadaan rahoitettua ja pankki pystyy myös auttamaan asiakkaitaan haastavammissakin tilanteissa.

Tahtotilamme on pitää huolta asiakkaistamme niin nyt kuin tulevaisuudessa ja auttaa heitä vaurastumaan sekä toteuttamaan unelmiaan mahdollisimman ihmisläheisellä asiakaskokemuksella. Tahtotilamme on myös kasvaa ja hankkia uusia asiakkaita, joten kannattaa vinkata paikallista omaa Tuusniemen Osuuspankkia kaikille tutuille ja läheisille. Pankkimme asiantuntijat ovat valmiina auttamaan kaikissa pankkiasioissa.

Lämpimästi tervetuloa!

Tuusniemen Osuuspankki

Tuusniemen Osuuspankin uusi toimitusjohtaja Jari-Pekka Raatikainen

**Maailmantalouden myllerryksessä
vahvalla paikallisella
pankilla on paikkansa.**

Tapahtumia Tuusniemellä

Kalevalajuhla su 26.2.2023

Koillis-Savon Kalevalaiset ry järjesti yhdessä Tuusniemen kunnan ja kotiseutuyhdistyksen kanssa jo perinteeksi muodostuneen kalevalajuhlan koulukeskuksen monitoimisalissa su 26.2.2023. Juhlapuheen piti kirjailija Marja-Leeana Lempinen teemalla ”Kylvä kanssani huomisen jyviä”. Runoleidit esittivät kalevalaisia runoja, Tuustytöt lauloivat. Kotiseutuyhdistys paljasti Tuusniemeä myönteisellä tavalla tunnetuksi tehneen tubettaja Metsä-Manin, Timo Jusosen, hopeisella Kalevala-korulla.

Kuva: Riitta Hämeen-Anttila

Puijon Torvi -taikurin Taikuriesitys varhaiskasvatuksen lapsille + esi- ja alakoululaisille pe 1.3.2023 sekä liikenneturvallisuutta käsittelevä ”Tappomopo”-esitykset yläkoulun oppilaille 21.3.2023 järjestettiin kotiseutuyhdistyksen tarjoamina 60-vuotisjuhlavuoden tapahtumina.

Kuva: lida Eija Tilles

Koillis-Savon Kalevalaiset, Paakkilan seudun kylät, Koillis-Tuusniemen kyläyhdistys, Eläkeliitto sekä Tuusniemen vapaa-aikatoimi järjestivät **4.3. 2023 Tuusniemen satamassa ulkoilutapahtuman**, jossa ohjelmassa oli kansallispukihiihto, potkukelkkaviesti tuunatuilla potkukelkoilla, potkukelkan tarkkuustyöntö ym. Aurinkoinen sää ja pikkupakkanen loivat vallan mainiot puitteet ulkoiluun, ja tapahtumaan osallistui runsaslukaisesti okeita immeisiä.

Kuva: Hanna Mustonen

VUONNA 2023

Pro patria -taulujen julkistamistilaisuus koulukeskuksella 15.3.2023 koki koulun ruokalaan runsaasti yleisöä. Kunniavieraina paikalla olivat kaikki vielä keskuudessamme olevat tuusniemeläiset veteraanit: vas. Viljo Räsänen, Onni Ryytänen, Ilmari Venäläinen sekä Lauri Happonen. Aivueina takana Heli Huttunen ja Arttu Koponen.

Kuva: Lea Mustonen

Juhannusaattona 23.6.2023 väki kokoontui kyläkunnittain perinteisille kokkotulille ainakin Kojanlahdessa, Kaasilansalmessa sekä kirkonkylällä Hojon rannassa, ehkä muuallakin. Juhannusta edeltävän viikon rankat sateet olivat kastelleet kokkotarpeet niin, että tulen sytyttämisessä oli haasteita. Vaan kyllä ainakin Kojanlahden kokko saatiin poltettua, kosteasta säästä huolimatta. Hojo-hojon kokko poltettiin vasta elokuun lopulla venetsialaisissa. Kuvat: Eevariitta Jäntti

Kesäillan säveliä -konsertti järjestettiin Tuusniemen kotiseutuyhdistyksen perustamisen 60-vuotispäivänä 18.7. Tuusniemen kirkossa. Konsertissa esiintyivät liris ja Finlay Hare (piano, sello) sekä Sini Ahvensalmi (laulu) ja Pyy Takala (kitara, laulu). Konsertin järjestivät yhteistyössä Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Järvi-Kuopion seurakunta / Tuusniemen alue seurakunta. Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto tuki konserttia rahallisella avustuksella.

Kuva: Lea Mustonen

Koillis-Savon Urheiluautoilijat järjestivät kulu-
neen vuoden aikana **kaksi jm-luokan kilpailua Turkkimäessä ja Aurora sprint -asfalttisarjan kilpailun 29.7.2023** Tuusniemen kirkonkylän keskustan teillä. Varsin näyttäviä ja kuuluvia tahtumia nämäkin.

Kuva: Ari Karhunen

Paikallismuseopäivä kotiseutumuseolla la 1.7.2023, yhteistyössä mukana Tuusniemen kunta /keskuskeittiö. Tarjottiin yleisölle ruishutua, marjasoppaa ja mehua sekä lettiveh্নäskahvit. Reippaista musiikkiesityksistä huolehtivat Rami ja Sekametelisiskot (Anne ja Mariana), runoja lausui Anja Mustonen.

Museo oli auki juhannuksen jälkeiseltä viikolta koulujen alkuun saakka, museo-oppaana toimi opiskelija Niina Hakkarainen.

Kuva: lida Eija Tilles

Kotiseuturetki 21.7.2023 Paakkilaan, bussissa mukana n. 40 retkeläistä + oppaat. Käyntikohteina Erärinne, Kiukoola, Paakkilan konepaja, asbestilouhoksen alue, Ohtaansalmi. Reitti kulki kirkonkylältä Ohtaanniemen ja Liukonpellon kautta Paakkilaan, ja piipahdettiin myös Ohtaansalmessa ennen kuin palasimme Paakkilan, Susimäen ja Tulikallion ohi takaisin kirkonkylään. Paljon oli mielenkiintoista nähtävää. Paakkilan väki oli järjestänyt retkeläisille hienon päivän, jota edes sadekuurot eivät pilanneet. Kiitos!

Kuva: lida Eija Tilles

Kuopion kansalaisopiston Taidesatelliitti -hanke jalkautui Seinävuorelle ”**Kansalaisopisto Rotkolaaksossa**”-tapahtumassa 3.9.2023.

Tapahtumassa oli metsäjoogaa, raku-keramiikkaa, tiskirättipainantaa ja musiikkia (lauluryhmä Iloset + Sekametelisiskot + yhteislaulua)

Kuvassa kansalaisopiston itämaisen tanssin ryhmä ”Jalal koriast”.

Kuva: Ari Hanttu

Kotiseutusunnuntaina 8.10.2023 vietettiin Kotiseutuyhdistyksen 60-v. juhluvuoden pääjuhlaa. Juhlassa kuultiin Jorma Koposen upeaa lauluntaa kanttori Taru Parviaisen säestyksellä sekä nähtiin teatteriryhmän esittämät ”Kanttia ja Aapelia” eli viisi katkelmaa Minna Canthin teoksista. Juhlassa muistettiin kotiseutuyhdistyksen perustajajäseniä, entisiä puheenjohtajia ym. kotiseututyössä ansioituneita. Juhlassa julkistettiin vuoden 2023 tuusniemeläiset, kirjastovirkailijapariskunta Jaana ja Ilpo Kasanen.

Kuva: Koillis-Savo, Jenni Hämynen

Juojärven syysuistelu järjestettiin 2.9.2023 osana Lowrance Cupia. Juojärven kalakerhon isännöimän kisan suurimman hauen saivat venekunta Antti Knuutinen, Henri Heiskanen ja Roope Mehtonen Siilinjärveltä. Painoa kalalla oli 13220 g ja pituutta 130 cm. Tällä kalalla heltisi kisan kolmas sija; voittajiksi kruunattiin tuusniemeläisen Tomi Hentelän kipparoima venekunta, miehistönään Marko Leppänen ja Pekka Närvänen.

Kuva: Pekka Korhonen

Uuden tuusniemeläisen elämänvaiheita

Kalevi Pitkänen syntyi Nilsissä seitsenlapsiseen perheeseen v. 1951, ja teki siellä työuraa yrittäjänä isänsä jalanjäljissä vuoteen 1996. Siten tie vei Vuorelaan, ja yrityksen nimeksi tuli Kalevi Pitkänen Oy. Rakennustöitä riitti Kuopio-Siilinjärvi-Nilsä-linjalla. Omakotitalojakin tuli rakennettua 150. Perheeseen syntyi kaksi lasta. Sukupolvenvaihdos tehtiin v. 2002 Pasi-pojalle, ja yritys muuttui Kumoni Oy:ksi.

Kalevi on aina ollut hyvin liikunnallinen. Harrastuksiin lapsuudesta lähtien on kuulunut hiihto, myöhemmin mukaan tuli lentopallo ja toimiminen myös valmentajana. Musiikkiakin Kalevi ennätti kokeilemaan laulamalla kirkkokourossa. Tanssiharrastus vei mukanaan ja Kalevi osallistui useisiin tanssikilpailuihin hyvällä menestyksellä 1990-luvulla. Nykyinen elämänkumppani löytyi tanssin pyörteistä.

Kalevi möi Vuorelassa Kallaveden rannalla olleen talonsa ja muutti rakkauden perässä Tuusniemelle. Pajulahden tontti oli silloin jo varauksessa kirkasvetisen ja puhtaan Juojärven rannalta. Talon rakentaminen käynnistyi kevääl-

lä 2022 ja rakennuspuut Kalevi sai tontiltaan. Uuteen kotiin pariskunta pääsi muuttamaan jouluna 2022. Kalevi kehuu tontin olevan hienolla paikalla ja muutenkin Tuusniemen maisemat miellyttävät miestä.

Utterta mies on vapaaehtoisesti raivannut Pajulahden rantaa, niin että nyt järvimaisema näkyy hienosti. Kalevi on yrittänyt houkutella muitakin muuttamaan kuntaan mainostamalla Pajulahden tontteja tutuilleen.

Tekeville miehelle on ollut kysyntää moneen suuntaan. Kalevi on mukana mm. kotiseutuyhdistyksessä. Hän on kiitollinen siitä, että tuusniemeläiset ovat ottaneet uuden asukkaan lämpimästi vastaan.

Kalevin kirkkovenesoutuinnostus alkoi v. 2000 Puijon soutajissa. Porukka osallistui Sulkavan soutuun huonolla veneellä. Siitä tuli kimmoke ostaa kaksi kirkkovenettä. Ne hän kunnosti ja Kuopion hiihtäjät treenasivat niillä, ja joukkue voitti Sulkavan soudun veteraanisarjan. Kalevi oli mukana myös Kuopion Soutajissa joukkueen voittaessa Sulkavan suursoudun päälähdön nel-

Kirkkovenessä vasemmalla Virpi Koistinen, Eero Jänntti, Jaakko Forsman, Kalevi Pitkänen, oikealla Jaana Jokinen, Tapani Hiltunen, Mikko Jokinen ja Leila Saarikoski. Kuva: Risto Lappalainen

jä kertaa peräkkäin 2010-luvulla. Hän järjesti kirkkovenesoutuja yritysten tykypäiviin, ja Siilinjärven srk:n rippikoululaisetkin kävivät kokeilemassa soutamista vuosittain.

Tuusniemelle muuton mukana tuli kaksi uudempaa kirkkovenettä. Keväällä 2023 Kalevi laittoi S- ja K-kauppojen ilmoitustauluille ilmoituksia kirkkovenesouduista. Lisäksi infoa oli somessa. Innokkaita soutajia löytyi niin, että enimmäkseen heitä oli 24. Silloin vesille saatiin molemmat veneet. Soutureitti kulki Pajulahdesta satamaan ja takaisin, matkaa kertyi n. 12 kilometriä. Porukka oli yllättävän kilpailuhenkistä ja iloista, ja näin soutuun saatiin joskus loppukiri. Vesille lähdettiin 13 kertaa ja soudettua tuli yhteensä n. 160 km. Kalevi lupaa, että kirkkovenesoudut alkavat taas toukokuussa. Osallistujat ovat kertoneet Kalevin olleen kannustava, ja he ovat olleet hyvin tyytyväisiä järjestelyihin ja porukan yhteishenkeen.

Kalevi on jatkanut hiihtoharrastustaan ja osallistunut veteraanihiihtokilpailuihin ulkomaita myöten. Hänellä on aina ollut moottorikelkka, jolla on pystynyt tekemään latuja. Tuusniemelle muutettuaan hän osti isomman kelkan ja latuhöylän. Kalevi teki viime talvena latuja omaksi ja toisten iloksi kotinsa rannasta Pajusalmen sillalle, Tuuten tuvan kautta latu jatkui Honkaniemen poikki satamaan ja takaisin. Tulevana talvena reitti tulee kulkemaan enemmän rantoja pitkin. Hiihtäjät ovat olleet kiitollisia ladun kunnossapidosta ja kunnosta.

Kalevi on hyvin tyytyväinen asumiseensa ja olemiseensa Tuusniemellä. Monenlaista tekemistä riittää yllin kyllin. Koti on kauniilla paikalla, josta on helppo lähteä välillä elämäkumppaninsa kanssa reissuun asuntoautolla, milloin Lappiin, milloin etelän suuntaan. Tanssijalkakin välillä kovasti vipattaa.

Lea Mustonen

Perhe Tirkkonen – uudet tulokkaat Tuusniemelle

Muutimme Tuusniemelle Ohtaansalmeen keväällä 2022 talomme valmistuttua. Olemme kumpikin lähtöisin Kaavilta, josta muutimme sitten tänne. Syyt rakentaa juuri Tuusniemelle oli ihana rantatontti, jonka löysimme Tuusniemen kunnan aktiivisella rantatontin myyntikampanjalta. Ja onkin ollut mukava seurata tätä luonnon vaihtuvaa maisemaa kodista puhtaasti Juojärven rannalta.

Kaunis, monipuolinen luonto on Tuusniemen rikkautta ja useat kerrat on tullutkin käytyä esimerkiksi Rotkolaaksossa ja Silmäsuon reittikin on tullut tutuksi. Mar-

jastus, sienestys ja kalastus kuuluu myös meidän harrastuksiin.

Palvelutaso on myös meille ihan riittävä ja sitä hyödynnämme aina kun tarve. Kuitenkin näin 9-tien varressa asuvana meidän on helppo matkata esim. Outokumpuun, joka antaa sitten toisenlaisia mahdollisuuksia harrastaa. Kuten kuvassa näkyy, siellä voi harrastaa vaikka vauvauintia.

Olemme saaneet paljon uusia tuttavuuksia ja meidät on otettu hyvin vastaan.

Teemme työtä kotipalveluyrittäjinä Koillis-Savon alueella, ja työnteokomahdollisuudet ovat olleet myös täällä hyvät.

"Olemme saaneet paljon uusia tuttavuuksia ja meidät on otettu hyvin vastaan."

Sanna Tirkkonen-Hiltunen

Perhe Tirkkonen – Tomi, Sanna ja Paavo – vauvauinnissa.

Uudisasukas ja kyläyhdistystoimintaa

Muutin Tuusjärvelle vuoden pimeimpään aikaan. Kaipasin tilaa itselleni ja aikaa miettiä, mitä tehdä eläkeiän kynnyksellä. Muutin pieneen punaiseen mökkiin metsän keskellä. Nautin hiljaisuudesta, pimeydestä ja luonnonäänistä.

Kyläyhdistyksen toimintaan päädyin sattumalta. Tutustuin Inkeri Erikseniin Kaavin terveysasemalla ja hän pyysi minua mukaan kyläyhdistyksen vuosikokoukseen, jossa tarvittiin yhdistyksen ulkopuolinen jäsen tili- ja vastuuvapauden myöntämiseksi hallitukselle. Saman tien liityin jäseneksi ja ryhdyin toimimaan kyläyhdistyksessä.

Vuoden mittaan järjestimme tapahtumia, talloilla siivosimme Koivulahden retkikotaa ja uimarantaa. Oli luontokirkko, rapulaulajaiset ja peli-iltoja. Näin tutustuin kyläläisiin ja sain puuhata yhteisen hyvän eteen, miten parhaiten osasin. Leivoin arpajaisiin ja kahvitilaisuuksiin. Neuloin sukkia ja osallistuin talkoisiin. Kesän peli-illat Koivulahdessa olivat tosi mukavia, pelasimme mölkkyä, krockettia ja joku taisi kokeilla tikanheittoa. Sadeiltana pidimme kodassa tietovisaa. Pidin tapana ottaa Taisto-koiran mukaan tapahtumiin. Taisto on luonteeltaan hyvin seurallinen ja niinpä hänestä tuli kuin maskotti yhdistykselle.

Jäin eläkkeelle mielenterveystyöstä, jota olin tehnyt vuosikymmeniä. Olin ajatellut tehdä työni mahdollisimman hyvin, vähän samaan tapaan kuin sukan kantapään, kertakerralta paremmin.

Tulin huomaamaan, että yksin ei pysty ketään autamaan, tarvitaan monenlaista tukea ja verkostoitumista, että saadaan ihminen jaloilleen ja oman elämänsä toimijaksi.

Toisinaan ajattelin, että terveydenhuolto suuressa ns. tehokkuudessaan vie ihmistä entistä syvempään ahdinkoon, kun apu ei kohtaa sitä perimmäistä hätää, mikä minun mielestäni oli usein syvää yksinäisyyttä ja sitä ettei ihminen tule kuuluiksi.

Kokoushuoneissa istuu suuri joukko hyväpalkkaisia virkamiehiä tekemässä suunnitelmia kansakunnan parhaaksi. Mitenkä nämä suunnitelmat sitten toteutetaan ja tuodaan sinne missä apua tarvitaan?

Mitä se apu sitten olisi? Olisiko se mahdollista lisätä ihmisten toimijuutta omassa elämässään? Ihminen ei elä pelkästään leivästä, tarvitaan iloa ja hauskanpitoa, elämyksiä ja yhteisöllisyyttä.

Mistä saada voimaa arjen pyörittämiseen?

Tässä kohtaa kyläyhdistys voi tulla avuksi. Koivulahti-Hiidenlahti kyläyhdistys on järjestänyt vuoden mittaan tapahtumia, missä näitä elämyksiä on jaettu. Mitä enemmän yhdistyksessä on jäseniä ja toimijoita, sitä paremmin syntyy ideoita mitä voimme yhdessä toteuttaa.

Helena Miettinen

Kuva: Helena Räsänen

Paimensaaren kesärenki

Paimensaari on Tuusniemen Levälahden edustalla Suvasvedellä. Paimensaaren tilaa isännöi vuoteen 1987 asti Hiltusen perhe. Matti ja Marja Hiltunen ostivat puuttomaksi avohakatun saaren 1920-luvun alussa. Hiltusen koko kaksitoistalapsisesta katraasta saareen muutti seitsemän lasta. Näistä neljä, Helmi, Janne, Matti ja Ida jäivät saareen ja ottivat isännyyden ja emännyyden vuonna 1950. Sisarukset pysyivät naimattomina. Mitään erakkoja he eivät olleet, vaan sosiaalinen elämä oli kovinkin vilkasta. Veli Risto perusti perheen ja asui naapurisaarella. Tila oli täysin omavarainen, vain suola, sokeri, hiiva ja kahvi haettiin Levälahden kaupasta.

1960-luvun alussa Levälahdessa asunut 13-vuotias Erkki Kröger pääsi Paimensaaren kesätöihin, rengiksi. Hiltusen perheen hyväntahtoisuus ja Erkin äidin sukulaisuus varmaan auttoivat asiassa. Erkki teki hyvän diilin. Palkka oli 500 mk päivässä, ruoka ja aittamajoitus. Töitä oli kuusi päivää viikossa, viikonlopuksi Erkki souteli kotiin mantereen puolelle.

Päivän ohjelma tilalla oli aina samanlainen: Herätys aamulla oli kello 4. Pikkurenki sai kuitenkin nukkua kuuteen asti. Töihin lähdettiin välittömästi aamukahvin jälkeen. Takaisin tuvan penkeille kokoonnuttii klo 7.45 kuuntelemaan radion aamuhartautta. Hiltuset olivat hyvin uskonnollista väkeä, olihan Ida kylillä kuuluisa kiertävän pyhäkoulun opettaja. Olisiko Idan vaikutusta, että Erkki opetteli Katekismuksen ulkoa ennen rippikouluun menoa.

Aamuhartauden jälkeen kello 8 oli päivän ensimmäinen ruokailu. Se oli vankka sisältäen muun muassa lihaa ja kalaa. Ruokailun jälkeen oli ruokalepo ja yhdeksältä riennettiin taas töihin. Klo 11 oli päiväkahvit. Kahdelta iltapäivällä kokoonnuttii tukevan aterian ääreen; lihaa, kalaa, perunaa ja kastiketta. Sitten töihin, ja viideltä oli kahvitauko. Iltahartauteen kokoonnuttii tupaan klo 19.45. Iltahartauteen jälkeen nautittiin

iltapalaa, ja kahdeksan maissa Erkkikin kääriytyi aitasaa lampaantaljoihin hyvin ansaituille yöunille. Saunaa ei lämmitetty koskaan arki-iltana, vaan lauantai oli saunapäivä, niin kuin on aina ollut. Erkki oli silloin jo kotona.

Renki teki kaikkia maatalon töitä, mitä rengin kuuluikin tehdä. Eläimiä hän ei hoitanut, päätöksi oli saaren leppien pystyyn kuoriminen. Matti-isäntä oli tässäkin asiassa aikaansa edellä. Leppä näin käsiteltynä ei vesonut, ja 2-3 vuoden päästä saatiin hyvää polttopuuta. Työn tehokkuus oli Erkin omasta mielestä kuitenkin 13-vuotiaan pojanklopin tasoa. Välillä saattoi unohtua keräilemään metsämansikoita.

Sinä kesänä tilalla sahattiin hirret uutta navettaa varten. Hevosta saarella ei ollut, mutta traktori oli. Traktorin avulla hirret sirkkelöitiin niin tarkasti, että päivässä saatiin aikaan vain kaksi tai kolme hirttä. Tässä hommassa Erkki oli apuna keräämässä hirren pinnat talteen polttopuiksi. Kun Taavetin Jussi (Kröger) myöhemmin

rakensi navetan, sanoi hän, ettei ollut koskaan nähnyt niin mittatarkasti sahattuja hirsitä.

Nuotan vetoonkin Erkki pääsi osallistumaan. Nuottaa vedettiin saaren länsikärjessä, jossa nykyisin on veneilijöille Metsähallituksen ylläpitämä retkisatama. Erkin kertoman mukaan työ tilalla ei ollut kuitenkaan mitään pakkotyötä, isäntävään ystävällisyys ja joustavuus sai hänet viihtymään saarella.

Erkin ura jatkui myöhemmin eri savotoiden ja ammattikoulun jälkeen kaikkien tuntemaksi sähkömieheksi Krögerin Ekoksi Tuusniemelle. Eko jutusteli näitä muisteloita 4.10.2023 Tetrilässä, ja muistiin kirjoitteli Anssi Junkkari. Paitsi mitä nyt unohtui kuuntelemaan tarinoita niin tarkasti, että unohti muistiinpanot hetkiksi. Paimensaaresta ja sen historiasta voi lukea mm. Metsähallituksen nettisivuilta.

Anssi Junkkari

Erkki Kröger Tetrilässä. Kuva: Anssi Junkkari

Kylät juhlivat Juojärvellä

Kahdeksan eri kyläyhdistyksen ynnä kotiseutuyhdistyksen vuorovaikutusfoorumi ja edunvalvoja Tuusniemen Kylät ry juhlisti 10-vuotista taivaltaan risteilyllä lämpöisenä syysperjantaina 1.9. Tuolloin Eino Räsäsen paatti pullisteli toinen toistaan topakammista kyläaktiiveista. Meno yltyi paikoittain liki railakkaaksi, kun Rami & Sekametelisiskot päästelivät sulosointujaan.

Puheenjohtaja Matti Rahunen kävi läpi Kylät ry:n kunniaakasta kymmenvuotistarinaa ja loi uskoa entistäkin legendaarisemmasta tulevaisuudesta. Useat hankkeet, Duus-konsepti, likeinen yhteistyö Tuusniemen kunnan kanssa ja kylien

aktiivisuuden ylläpitäminen ovat tehneet Tuusniemen Kylät ry:stä merkittävän paikallisen toimijan, jonka vaikutus ulottuu kauas kunnan rajojen taa.

Omaleimaisen paikalliskulttuurin ylläpitäminen ja sen kehittäminen ovat valitettavan usein harvenevien ja harmaantuvien tervaskantojen varassa, mutta Tuusniemen Kylät ry pitää omalta osaltaan huolen, että tuusniemeläisten kylien tohina ei vielä aikoihin, seuraaviin vuosituhansiin, tuystin sammuu.

Antti Syrjäläinen

Kuva: Matti Rahunen

Näkökulmia SOTE-uudistukseen

Aluevaltuutetun kokemuksia ensimmäiseltä toimintavuodelta

Pohjois-Savossa aluevaltuustolla on ollut paljon tekemistä ja opettelemista moneen muuhun alueeseen verrattuna johtuen Pohjois-Savon erittäin hajanaisesta palveluiden järjestämistavasta. Meillä uudistuksessa yhtyi 19 palveluiden tuottajaa yhdeksi organisaatioksi, joka on tuonut haasteita sovittaa toimintaa yhteen. Monella alueella tätä uudistamistyötä oli jo tehty erilaisten pilotti-hankkeiden tai vapaaehtoisuuden pohjalta.

Valtuutetun ja valtuustoryhmän puheenjohtajan näkövinkkelistä katsoen hyvinvointialueen aloitus on vaatinut paljon perehtymistä. On ollut lukematon määrä erilaisia kokouksia ja palaverieita. On pidetty yhteyttä viranhaltijoihin, luottamushenkilöihin ja alueen asukkaisiin. Oman lisämausteensa tuo alueen maantieteellinen laajuus.

Valtuutettuna toimiminen näin isossa orga-

nisaatiassa on vaatinut opettelua. On hallittava suuria kokonaisuuksia. Myös päätökset tehdään valtuustossa isoina kokonaisuuksina. Pieniin yksityiskohtiin ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista valtuustossa puuttua. Yksityiskohtien säätäminen kuuluu aluehallitukselle, lautakunnille ja viranhaltijoille.

Hyvän lisän valtuutetun toimeen on tuonut valtuustoryhmän puheenjohtajuus. Tämä on avannut mahdollisuuden päästä vaikuttamaan syvällisemmin jo valmisteluvaiheessa. Ryhmien puheenjohtajat ovat kokoustaneet säännöllisesti koko hyvinvointialueen olemassaolon ajan. On myös sovittu mm. yhteisistä käytänteistä ja toimintatavoista eri toimielimiä koskien.

Juha Pitkänen.

Juha Pitkänen,
aluevaltuutettu Tuusniemeltä

Viranhaltijan kokemuksia

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Pohjois-Savon hyvinvointialue muodostuu 19 kunnasta. Sen toiminta jakautuu viiteen eri palvelualueeseen, joista Tuusniemi kuuluu keskiseen alueeseen yhdessä Kuopion ja Kaavin kanssa.

Hyvinvointialueen vastuulle tulleita tehtäviä olivat mm. perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoidto, sosiaalihuolto, lasten-, nuorten- ja perheiden palvelut, työikäisten palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, vammaispalvelut, oppilashuolto, pelastustoimi sekä ensihoito. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluissa huolehditaan yli 248 000 pohjoissavolaisen hyvinvoinnista. Työntekijöitä on noin 12 800.

Poliittisten päätösten jälkeinen valmisteluaika oli muutokseen kokoon nähden lyhyt, ja usein kuntien työntekijät tekivät valmisteluja oman perustyönsä ohella. Yhteen koottavia asioita ja tehtäviä päätöksiä oli paljon.

Tuusniemen terveystalveissa muutokseen suhtauduttiin odottavin ja luottavaisin mielin. Kuultiin, että muutoksia tehdään rauhassa, pitkällä siirtymäajolla, pyritään säilyttämään lähipalvelut. Valmisteluja tehtiin ja varauduttiin monenlaisiin alun ongelmiin. Vuoden vaihteeseen ajoittui myös erittäin tärkeän työvälineen, potilastietojärjestelmän, muutos. Yksi suuri muutos oli heti 1.1. alkanut ruoka- ja laitospalvelujen siirtyminen omasta toiminnasta Servican hoidettavaksi.

Rakettien räiskyessä taivaalla vuosi vaihtui ja elämä jatkui. Potilastietojärjestelmät toimivat, yhteistyössä toinen toistaan neuvoen siihen päästiin sisään ja opittiin käyttämään. Potilaat saivat ruokansa ja se oli maittavaa. Kiinteistöt pysyivät siisteinä tuttuun laitoshuoltajien taitavissa käsissä.

Organisoitumisen vaihtu oli kova. Päätöksenteon pakani kauas, eikä kukaan oikein tiennyt, kuka tekee mitä ja missä. Kovin erilaiset käytänteet alueen eri puolilla aiheuttivat kysymyksiä. Aiemmin hyvin sujunut paikallinen yhteistyö tuli varsin on-

Pohjois-Savon hyvinvointialueella

gelmalliseksi, koska kaikki toiminnot siiloutuivat eriyksiköiden alle.

Hoitajapula paheni alueella kevättalvella. Vaikka Tuusniemellä olisikin ollut riittävästi hoitajia palvelujen turvaamiseksi sekä vastaanotto- että osastosektorilla, päätettiin vastaanottopalvelut sulkea kesäkuuksi ja osasto koko kesäksi. Näilläkään toimilla ei saatu toivottua lisäapua lähivaikeuksiin, vaan toimintaa jouduttiin muuallakin supistamaan. Syyskuun alussa aloitti osasto toimintansa uudestaan ja käyttöön otettiin aiempaa enemmän potilaspaikkoja.

Kesän työpaikoista tuotiin takaisin tullessa hyviä malleja siitä, miten toimintaa halutaan kehittää ja millaista hoitotyötä ei haluta tehdä. Osattiin arvostaa omaa työyhteisöä ja osaamista sekä työskentelyä lähellä kotia. Luottamus työnantajaorganisaatioon oli kuitenkin rapistunut. Itse siirryin pois vastaanottopalveluiden esimiehen pestistä ja keskityn nyt sekä Tuusniemen että Kaavin osastojen esimiestyöhön.

Lähdimme syyskuussa tekemään sitä perusterveydenhoitotyötä, jota parhaiten osaamme. Työ

halutaan tehdä laadukkaasti ja tehokkaasti. Vaikutamme siihen mihin pystymme. Hoitajapula ei ole vähenemässä, uusia tulijoita on varsin rajoitetusti ja useat hoitajat ympäri maan pohtivat mahdollisuuksia siirtyä toisiin toimiin. Tulevaisuutta ei pysty eikä uskalla ennustaa. Paljon suuntaviivoja ja ohjeistuksia on tehty uusiksi, mutta tätä työtä on edelleen paljon tehtävänä. Nähtäväksi jää, kuinka suunnitellut taloudelliset leikkaukset kurittavat terveys- ja sosiaalipalveluja.

Vaikka tulevaisuuden taivaalla onkin paljon huolestuttavia pilviä, nautimme vielä mahdollisuudesta tehdä työtä omalla tutulla osastollamme, tarjota palveluita täällä lähellä kuntalaisia. Toivotaan, että tätä työtä saamme jatkaa edelleen vuonna 2024 ja pitkän aikaa sen jälkeenkin.

Toivotan sekä omasta että osaston henkilökunnan puolesta rauhallista joulua ja terveyttä vuodelle 2024.

Anu Räsänen

Osastonhoitaja, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Tuusniemi

Asiakkaan näkökulma

Piirros. Leena Juutilainen

Piirros. Leena Juutilainen

Maatalouden haasteet ja tulevaisuus Tuusniemellä

Parikymmentä vuotta sitten isäni serkku sanoi: ”Kuule Aaro, ihminen, joka ei tunne historiaa, hänellä ei ole tulevaisuutta.”

Mennään 1860-luvulle, jolloin Pohjois-Eurooppaa kohtasi nälänhätä. Se johtui lyhyeksi jääneistä kesistä, jolloin viljat eivät kerinneet kypsyä laisinkaan. Tällaisia vuosia tuli 3 peräkkäin, ja nälkäkatastrofi oli valmis. Suomessakin nälkään kuoli noin vuosina arviolta 150 000 ihmistä.

Näistä asioista johtuen karjataloutta ruvettiin lisäämään, koska Suomen lyhyt kesä kerkesi kasvat-
taa lehmille tarvittavan ravinnon. Nälkä oli kuitenkin vieraana 1900-luvun alkupuolen. Nuoremmat sukupolvet eivät taida ihan ymmärtää kuinka kovaa jouduttiin raatamaan, jotta saatiin perheille ruokaa.

Juuri kun kotimainen ruuantuotanto alkoi pikkuhiljaa täyttää tarpeet, puhkesi toinen maailmansota ja ruuan puute tuli jälleen vieraaksi. Miesten joutuessa rintamalle jäi kotirintama naisten vastuulle. Kotimainen ruuan tuotanto pystyttiin pitämään yllä. Ilman naisten panosta, kuka tietää miten Suomen olisi käynyt noin vaikeina aikoina.

Sodan jälkeen alkoi uudisrakentaminen ja uudistiloja syntyi runsain määrin. Ruokapula väistyi.

Yleensä ruuan tuottajat eivät pysty lakkoilemaan. Poikkeus tähän löytyy historiasta: 1956 yleislakko, jolloin myös Tuusniemen tuottajien johtokunta joutui antamaan maanviljelijöille ja vähittäiskaupalle luovutusohjeet. ”Viljelijät toimittavat tuotteistaan maksimissaan 15% vähittäiskauppaan.” Kauppiaita ohjeistettiin, että ”maitoa saavat vain alle 2-vuotiaat lapset, imettävät äidit, yli 70-vuotiaat ja lääkärin määräyksen perusteella.”

Ruokapulasta siirryttiin ylituotantoon, seurauksena voivuoria ja pakettipeltoja.

Seuraava valtaisa muutos tapahtui 1995 Suomen liittyessä Euroopan Yhteisöön. Yhdessä yössä tuottajahinnat romahtivat ja EU-tuet tulivat kompensoimaan tuottajahintojen laskua. Muutos räjäytti ennennäkemättömän rakennemuutoksen maaseudulla. Esimerkiksi vuonna 1995 Tuusniemellä oli 108 maidontuottajaa.

Vuonna 2023 Tuusniemellä on 8 maitotilaa, 4 lihakarjan kasvattajaa, 1 kanala ja muutama viljan viljelyyn keskittyvä tila. Kunnassamme on myös hyvin toimivia marjan- ja vihannesten viljelijöitä. Ammattimaisesti hevosten kasvatukseen ja valmentamiseen löytyy myös huippuosaamista.

Näyttää siltä, että tilojen määrä tulee edelleen vähentymään. Huolestuttavaa tässä kehityksessä on maakunnallisesti, että Itä-Suomessa on jo kuntia, joissa ei ole enää

ainuttakaan karjatilaa. Kehitys on johtanut siihen, että ala ei kiinnosta nuoria ja tilojen sukupolvenvaihdosten määrä on laskenut.

Tilastojen mukaan tilamäärät ovat puolittuneet joka 10. vuosi. Suomessa oli 20 000 maitotilaa 20 vuotta sitten, tällä hetkellä jäljellä on 4000 tilaa. Kehitys on huolestuttavaa pitkällä tähtäimellä. Kuka meidän ruokamme tuottaa tulevaisuudessa, jos nuoria ei hakeudu alalle?

Tuotannon kannalta kuitenkin on positiivista, että olemassa olevat tilat ovat pystyneet laajentamaan tuotantoa ja markkinat ovat suunnilleen tasapainossa. Maitoa, lihaa, kananmunia, marjoja ja kasviksia on menneinä vuosina tuotettu kulutuksen verran. Tosin eläinperäisten tuotteiden tuotanto laskee ja kuluttajien käyttäytymisestä johtuen näiden tarve vähenee koko ajan. Ongelma meidän tuottajien mielestä onkin tuonti. Olemme noin 80% omavaraisuustasolla elintarvikkeissa. Elintarvikkeiden maailmanmarkkinahinnat ovat ihmeellinen asia: tuo-

Aaro Mustonen esittelee Kiukoolan tilan historiaa ja nykypäivää Tuusniemen Kotiseutuyhdistyksen retkeläisille heinäkuussa 2023. Kuva: Iida Eija Tilles

tetuista elintarvikkeista vain 10 % liikkuu maasta toiseen, mutta tuo 10 % määrittää maailman markkinahinnan.

Maatilojen koko on kasvanut EU:n aikana. On jo paljon esimerkkejä maailmanlaajuisesti, mitä haittoja ja tuhoja liika tuotannon keskittäminen aiheuttaa. Tarvitsemme jokaisen peltohehtaarin maailmassa vielä kasvavan väestön ruokintaan. Meillä Suomessa ollaan tilojen koon suhteen vielä järkevissä mitasuhteissa. Tosin onhan meilläkin jo 600 lehmän navetoita ja yli tuhannen hehtaarin kasvinviljelytiloja.

Itse otin tilan haltuun vuonna 1993 ja meillä oli peltoa silloin 24 ha, lemmiä reilut kymmenen, ja maitokiintiö 56000 litraa. Navettaa olemme hie- man laajentaneet. Maitomäärä on kuitenkin kuusinkertaistunut, ja tuotamme noin 330000 litraa maitoa vuodessa. Peltopinta-ala on nelinkertaistunut. Tästä huolimatta olemme EU-mittapuussa pientila, jonka pitäisi laajentaa nykyisten trendien mukaan. Uskallammeko ottaa nuoren isännän kanssa seuraavaa kehitysloikkaa rakentamalla robottinavettaa ja haalimalla kaikki saatavissa olevat pellot, mistä seuraisi miljoonavelka uusine velvoitteineen? Tosiasia kuitenkin on, että loikka on otettava tai lopetettava tuotanto lähivuosien aikana.

Mitä on olla tänä päivänä tuusniemeläinen maanviljelijä? Itse koen, että se on jatkuvaa kilpajuoksua tehostamisen ja laajentumisen tiellä. On tullut kiristyvät viherryttämisen- ja laatuvaatimukset. Maidon tuottajahintaan vaikuttaa mm. rasva- ja valkuaisprosentit, solumäärä, bakteerit, vastuullisuustoimenpiteet ja hiilitaselaskelmat.

Vuonna 2014 alkanut Ukrainan kriisi laittoi Suomessakin elintarvikemarkkinat sekaisin. Vientikiellot ja vastapakotteet astuivat kuvaan molemmin puolin ja aiheuttivat tuottajahintojen

laskun. Helmikuussa 2022, kun Venäjä aloitti massiivisen hyökkäyksen Ukrainaan, tuotantopanosten hinnat moninkertaistuvat. Tuottajahinnat eivät pysyneet perässä lukuun ottamatta viljaa ja valkuaiskasveja. Kustannuskriisi näyttäisi nyt kuitenkin pikkuhiljaa korjautuvan.

Huolestuttavaa on kuitenkin kasvintuotantopuolen kustannukset suhteessa odotettavissa oleviin myyntihintoihin.

Sitten on tämä maataloustukipolitiikka. Joka viides vuosi tukisäännöksiä on uudistettu, ja joka kerta ne muuttuvat monimutkaisemmiksi. Alussa riitti 7 -sivuinen opas tukiehtoineen, mutta tänä vuonna alkavassa ohjelmakaudessa taitaa olla satoja sivuja ohjeita ja ehtoja. Olemmekin vuosien saa-

tossa täysin tympääntyneet ehtojen pilkuntarkkaan tulkintaan ja pienenkin inhimillisen virheen sattuessa heti tapahtuviin sanktioihin. Tukiehdolla ei ole tarkoitus tuottaa enää ruokaa, vaan parhaan tuloksen saat, kun teet mahdollisimman paljon viherryttämistoimenpiteitä. Satelliitit valvovat koko ajan kasvustoja. Tässä ehtojen viidakossa me Tuusniemelläkin yritämme parhaamme.

Vaan asioilla on aina valoisampi puoli. Meillä on maantieteellisiä etuja: puhdasta vettä riittää, nurmi kasvaa hyvin, ilmastollisesti olemme hyvällä alueella, ja ilma on puhdasta. Vaikeista ajoista on selvitty ennenkin. Haasteet herättelevät meitä pohtimaan arvojamme ja miettimään, mikä on meille ja tuleville sukupolville tärkeää. Tämä antaa meille voimaa ja tahtoa rakentaa yhdessä tulevaa. On pakko uskoa, että olemme yksi pieni solu globaalissa ruuan tuotantojärjestelmässä myös tulevaisuudessa. Täytyy muistaa, että kriisi on kolmen syömättömän aterian päässä.

Aaro Mustonen yli satavuotiaan lehtikuusen juurella Kiukoolan pihalla. Kuva: Iida Eija Tilles

Aaro Mustonen

Lapinjärvi – kylä Tuusniemen pohjoisosassa Kaavinjärven tuntumassa

Historiaa

Alueita, jotka nykyisin tunnetaan Lapinjärvenä, on 1780-luvun rippikirjojen mukaan kutsuttu Kaavin-saloksi. Asutus on tullut Melalahdesta päin. Maantie Kuopiosta Kaaville kulki kauan ennen kuin siitä Tuusniemelle edes haaveiltiin. Kerrotaan, että keisari Aleksanteri I (hallitsijana 1801-1825) on matkallaan Joensuusta Kajaaniin, kulkenut Kaavin tietä yöpyen Ruostepurolla, Lapinjärven ja Laukka-ahon välissä.

Vilkkaimmillaan kylä rakentui tien ja vesistön varrelle. Tyypillinen maalaiskylä: taloja ja torppia. Tuulimyllyjä oli Poutilanmäellä ja Poritsassa. Kylä on ollut ”virkeimmillään” 1900-luvulla, ja asutus toiminta toisen maailmansodan jälkeen toi uusia asukkaita.

Koulu on perustettu 1925, mutta koulurakennus saatiin vasta 1956. Jo 1970 Lapinjärvi liitettiin osaksi Tuusjärven koulupiiriä.

Kauppoja oli yksi, mutta alle 10 km:n säteellä olivat Kaavin, Laukka-ahon ja Muuruveden kaupat. Linja-autoliikenne Kaavilta, Juankoskelta ja Juuasta Kuopioon kulki kylän halki vilkkaana.

Ennen linja-autojen yleistymistä kuljettiin Kuopioon laivalla Melalahdesta tai Muuruveden Akonpohjasta, jonne oli muutaman kilometrin matka.

Maatalous on ollut kyläläisten pääasiallinen toimeentulon lähde.

Lapin Miettälä on ollut huomattava talo 1800-luvulla. Pihapiirissä on ollut useita asuinrakennuksia. Eila Tirkkonen kertoo: *”Talossa aloitti kansakoulu vuonna 1925 vanhan emännän pytingissä. Rakennus on jäänyt erikoisesti mieleeni, koska ukkini äiti Katri Pirinen oli siinä 1870-luvun lopussa vanhan emännän Anna Kristiina Fabritiuksen piikana. Isomummoni oli saanut emännältään kuuliaislahjakseen vanhan kahvimyllyn. Mylly on edelleenkin tallella.”*

Poutilanmäelle ja Joentaukselle on Antikaisia tullut Isonjaon jälkeen 1700-luvun lopulla. Torpparilain tultua voimaan ja 1930-luvullakin perustettiin runsaasti uusia pieniä tiloja. Toimeentuloa tuli myös metsätöistä. Eemil Hakkarainen oli metsäyhtiön pomo, samoin Veikko Laitinen. Arvo Tirkkonen sahasi, tuotteita myytiin ”Egyptin parruina”

ulkomaillekin. Sahaus loppui, kun Tirkkonen osti maansiirtokoneita: tehtiin teitä ja talonpohjia. Laitisen suku jatkoi kuorma-autoyrittäjänä.

Kylän taloissa kiertävä, keväisin emännältä emännälle kukanoksia ja kesällä marjatuokosia jakeleva Kömpsy-Anna ja vasujen tekijänä tunnettu Jooseppi Viuhonen kuuluivat kyläkuvaan. Heillä ei ollut vakituista asuntoa. Tinuri Otto Reinikaisen ”reviiri” oli laajempi.

Nykyään

Vaikka monet talot ovat autoituneet ja väki vähentynyt, Lapinjärvi vielä sinnittelee kartalla!

Em. Lapin Miettälä on edelleen voimissaan; Raija ja Veli Antikaisella on Pohjois-Tuusniemen ainoa lypsykarjatila ja tak-

siyryitys. Janne Leskisellä on emolehmäkarjaa. Kipalykän omistaja asuu Poritsanlahden rannalla, Esko Holopaisella on kaivuri-metsäkoneyritys.

Hyvien kulkuyhteyksien vuoksi monen työpaikat ovat Kaavilla, Juankoskella tai Kuopiossa asti.

Lapinjärven sijainti. Kuvat: Taina Tirkkonen

Eila ja Taina Tirkkonen

Rennolla meiningillä emäntien yhteistä toimintaa Etelä-Tuusniemellä

Kun haluaa tutustua paikkakunnan ihmisiin, yksi parhaista keinoista on hakeutua jonkin yhdistyksen tai kerhon toimintaan – tai perustaa sellainen. Siitä ajatuksesta syntyi 2019 Etelä-Tuusniemen Emännät, jonka lähes kuukausittaiset tapaamiset ovat koonneet pieniltä kyliltä parhaimmillaan reilun tusinan verran osanottajia.

Tapaamisten aiheet ovat vaihdelleet ruuanlaitosta ja askartelusta laulamiseen, tuotesittelyihin, retkeilyyn luonnossa ja kulttuuritapahtumiin. Ukrainalaisille on neulottu sukkiä ja kerätty muutakin avustusta. Tapahtumissa on ollut mukana myös lapsia ja joillakin retkillä puolisoita. Toiminta elää osallistujien toiveiden mukaan.

Kerho aloitti toimintansa, kun Anja Karvonen tuli Levälahden jatkamaan miehensä kanssa tämän suvun Karvosen Puutarhan toimintaa. Kyläläisiin piti jotenkin tutustua.

”Aiemmalla asuinpaikkakunnallani Siilinjärvellä kokoontuivat Pöljän mammat. Täällä perustimme Etelä-Tuusniemen Emännät.”

Kerho on vapaamuotoinen, ei virallinen yhdistys. ”Meillä on rento meininki, kahvitellaan ja rupatellaan paljon.”

Kerho tekee yhteistyötä kyläyhdistyksen kanssa. Tämän joulun alla ne järjestivät yhdessä pikkujoulun kaikenikäisille kyläläisille.

Toinen kerhon yhteistyökumppani on ollut toimintakeskus Hupeli. Emännät ovat saaneet sen tiloja käyttöönsä ja auttaneet vastavuoroisesti joidenkin tilaisuuksien järjestelyissä.

Etelä-Tuusniemen Emäntien jäsenet pitävät yhteyttä ensi sijassa WhatsApp-ryhmässä. Toiminnasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä sähköpostilla atorrone@hotmail.com.

Heikki Vuorela

Teeleipiä syntyy joukkovoimalla Etelä-Tuusniemen Emäntien tapaamisessa. Työn touhussa vasemmalta Sinikka Sipola, Marja Koponen, Taina Martikainen, Anja Karvonen ja Leena Laine. Kuva: Riitta Karvonen

Etelä-Tuusniemeen ja sen kyläyhdistyksen alueeseen kuuluvat Kosulan, Ranta-Kosulan, Levälahden ja Laukansalon kylät. Varsinainen kyläyhdistys järjestää kesäisin yhteislauuilla Levälahden laiturilla ja vuosittain muutaman muun tilaisuuden. Etelä-Tuusniemi oli myös yksi viidestä pilottikylästä maakunnallisessa Ikäihmisten kiinni kyläyhteisöön -hankkeessa, jonka puitteissa kyläyhdistys ja sen puheenjohtaja Terttu Kolari järjestivät säännöllisesti suuren suosion saaneita Ikäihmisten virkistyspäiviä. Pilottihanke päättyi syksyllä.

Paakkilassa tapahtunutta vuonna 2023

Uusvuosi toi paalutontuille mietinnän tämän:
onkohan meistä enää tähän?
Ei meistä taida olla muuhun,
joten joudetaan hiehojen suuhun.

Kun talvella Eero mönkijän käyntiin laittaa,
silloin kyläläisille hiihto maittaa.
Hyvinvointiin on sillä merkitys suuri,
sen ymmärsimme juuri.
Muut tuusniemeläiset nukkui,
mut Paakkilan väki kuutamolla kukkui.
Hiihti, haastoi, käveli,
nuotiolla makkaraa käristi.

Maaliskuussa ei ollut tapahtumaa omaa,
joten kokeiltiin yhteistyötä somaa.
Tuunatut potkukelkat kulki Juojärven jäällä,
tiimit muut katseli menoa lentopallotyttöjen etäällä.
Kansallispukujen helmat vain heilui,
kun hiihtäjät niissä Pyttsaaren ympäri keinui.

Kesäkuussa lehti jo puussa.
Kokousta pukkaa,
kaikki tok mukkaan.
Puheenjohtaja Tarjalle kiitokset,
tarmokkuudellasi sait aikaan tulokset.
Uusia tuulia, suunnitelmia mietittiin pää kuumana.
Puikoissa nyt Hanna, uutena Sannat, onneksi jatkoi
vielä vanhat.

Välillä meinattiin pitää vähän lomaa,
otettiin kuitenkin yksi ilta aikaa omaa.
Käytiin bussilla Utrassa katsomassa Jaska-musikaali,
naurettiin niin, että meinas haljeta kaali.

Rajamerkin polku oli rämä,
silloin kokoontui ryhmä tämä.
Kaidetta, rappusta rakennettiin,
mursketta kottikärryllä kärrättiin.
Olis mennyt polkua vaikka salmen suuhun,
mutta ei sentään ihan kuuhun.

Alkoi lupiini täyttää uimarannan mutkia.
Viiraa levitettiin, Tomi kaivurin kauhalla alkoi hutkia,
Niin eipä lupiini enää loppukesästä jaksanut kukkia

Bussillinen vierailijoita tupsahti katsomaan ky-
liämme järvien kainalossa,
mis pahamainen asbesti pysyy syvällä onkaloissa.
Porukka Kiukoolan pihaankin kurvasi,
missä lehmät heidät hurmasi.

Konepajalla saatiin kokemus toinen,
tekniikan ja koneiden määrä siellä aikamoinen.
Kuljettiin kyliämme ristiin ja rastiin.
Paljon oli näytettävää, ihan oppailla hiki tuli naattiin.
Todettiin, että kylä hyvä on meillä!

*Rompepäivä 2023 Ohtaansalmen
sillankuppeessa. Kuva: Paula Beckert*

Elokuussa Ohtaansalmen sillansuussa,
paikassa somassa Paakkilan omassa.
Rompetta, roinaa, oston voimaa,
siivoutui aitan nurkat, lähti tavarat turhat.
Kahvia, makkaraa, pullaa,
hip hei hurraa, kyllä varmasti toistekin tullaan.
Tapahtuma oli oiva, kunniaan kierrätys ja vanha roina.

Syyskuun alussa, vielä kauniissa valossa,
kiehui muikkusoppa, maukas toden totta.
Paakkilan uimarannalla, nurmella ja sannalla,
lensi nännikumi, uusi mestari tuli.
Raikui nauru ja laulu, maisema komea kuin taulu,
maistui myös nokipannukahvi ja pulla,
kiitos kun saimme yhteiseen juhlaan tulla.

*Vuoden 2023 Paackilan seudun kylien
nännikuminheiton mestari Jaana Mustonen ja
toiseksi tullut Tuulikki Kauppinen.
Kuva: Hanna Mustonen*

*Paalitontut toivottavat hyvää joulua Ysitien
kulkijoille Paackilassa. Kuva Hanna Mustonen*

Alku syksystä lehmän lypsystä Aarokin rientää:
se kokousta tietää.
Arjalla herkut ja synttärarit,
asioita monia, yhteenvetoa, naurua ja onnittelulaulua.
Hyvin voi yhdistys tämä, porukkakin kuin ryhmä rämä.
Hetki lepoa, sitten taas jaksaa,
Myrsky teki kyllä uimarannalle laituriraksaa.

Joulukuussa maja täyttyy porukasta aidosta,
puuro on tehty maidosta.
Joulupukin parta taitaa olla aito,
annetaan pukille lähtiessä juustomaito.
Arvonnassa palkintona joulukinkku suuri,
on sen voittajalla hyvä tuuri.

Joulukuussa kyläläiset paalitontut laittaa.
Ei mielestämme kellekkään mitään haittaa,
vaan hymyä kulkijoille tuovat.
Tervastulet aatonaattona palaa,
tontut toivoo rauhallista joulua mielessänsä salaa.

**Aaro Mustonen, Sanna Tirkkonen-Hiltunen ja
Hanna Mustonen**

*Joulupukki vieraili kyläyhdistyksen puuro-
juhlassa 2022. Ovatkohan joulupukki ja
tuusniemeläinen Jorma Lindros toisilleen
sukua? Kuva: Hanna Mustonen*

Savusaunakulttuuria Kaavinkoskella

Viime vuoden marraskuussa tuhopolletun savusaunan tarina saa jatkoa uuden saunan myötä Koillis-Tuusniemen kyläyhdistyksen tukikohdassa Kaavinkoskella. Kyläyhdistyksen väki päätti yksimielisesti jatkaa hyvin toiminutta yhteisöllistä palvelua.

*Hirsikehikon pystytykseen päästiin lokakuun lopulla, Kuvassa olevat miehet ovat Perinnerakenne Oy:n työntekijöitä.
Kuva: Lauri Keinänen*

Päätöstä rakentaa uusi savusaunaympäristö auttoi vakuutusyhtiön myötämielinen suhtautuminen. Palaneen Saunapirtin vakuutus oli kunnossa ja vakuutusyhtiö on kantanut vastuunsa vakuutuskorvauksen maksamisessa. Palanutta saunaa vastaavan uuden rakennuksen rakentamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan. Suuria rakenteellisia muutoksia entiseen verrattuna ei juurikaan ole. Rakennuspaikka säilyy myös entisellään.

Sauna sijoittuu Tuusniemen kunnan omistamalle tontille, josta kyläyhdistys vuokraa savusaunan tarvitseman alueen. Välittömästi saunatoimintojen kyljessä sijaitsee kunnan omistama ja hallinnoima rantautumispaikka rakenteineen.

Varsinainen saunakompleksi pitää sisällään pirtin ja saunan sekä niiden väliin jäävän terassi- ja vilpola-alueen. Näiden osalta rakentaminen toteutetaan avaimet käteen -periaatteella.

Kevättalvella järjestetyn tarjouskilpailun voitajaksi selviytyi Kaavilla kotipesänsä pitävä Perinnerakenne Oy. Heidän toimestaan rakentaminen on edennyt syys-lokakuulla hirsikehikoiden pystytykseen.

Aivan kaikkia rakennustöitä ei tehdä ostopalveluna, vaan kylän talkoohanostakin tarvitaan. Ensimmäinen talkoorypistys oli puuliiterin rakentaminen saunan viereen lokakuun lopulla. Lisäksi talkoillaan huvimaja ja pihatyöt ensi keväänä.

*Uuden puuliiterin edessä talkoolaiset Lauri Keinänen, Juhani Turunen ja Osmo Puurunen.
Kuva: Matti Rahunen*

Urakkasopimuksen mukaan saunan tulisi olla valmiina vastaanottamaan löylyttelijät tämän vuoden lopussa. Eletään toivossa, että näin myös käy.

Savusaunatoimintaa jatketaan uusissa tiloissa samoilla periaatteilla, mitkä ovat osoittautuneet toimiviksi ja sujuviksi aiempina vuosina. Jokakesäisiä yleisiä saunoja järjestetään entiseen malliin ja Saunapirttiä vuokrataan kyläläisille, yrityksille ja yhteisöille moninasiin tilaisuuksiin.

Koillis-Tuusniemen kyläyhdistys toivottaa kaikki savusaunakulttuurin nykyiset ja tulevat ystävät tervetulleiksi Kaavinkoskelle saunomaan ja nauttimaan yhdessäolosta savolaisessa järvimaisemassa.

Matti Rahunen

Paakkilan erinomainen tomaatti

Paakkilassa on kasvatettu samaa tomaattilajiketta yli seitsemänkymmentä vuotta. Tarina kertoo, että tämä tomaatti tuli tuliaisena Kettukankaan isännän Kuopion reissulta. Ilmeisesti tomaatit oli hyväksi todettu, koska niistä oli otettu siemeniä talteen.

Kettukankaan emäntä kasvatteja tomaattia siemenestä. Kuten tapana on, siemeniä annettiin naapureille, ja niin se levisi Paakkilan, Kiukooniemen, Liukonpellon ja Susijärven kylien taloihin. Kukin kasvattaja, tomaatin hyväksi havaittuaan, jakoi siemeniä tai taimia eteenpäin omille tutuilleen. Tämä perinne jatkuu.

Äitini oli innokas Paakkilan tomaatin kasvattaja. Pienestä taaperosta asti seurasin äitini tomaattirituaaleja, ja nyt niitä itsekin toteutan. Siemenet otettiin kypsästä hyvästä näköisestä tomaatista ja laitettiin kankaanpalalle kuivumaan. Kevättalvella, yleensä maaliskuun loppupuolella, kuivat siemenet laitettiin multa. Aluksi taimet olivat sisällä, kenties ikkunalaudal-

la tai pöydällä tuvan lämmössä. Kevään edistyessä jo isommat taimet voitiin siirtää esimerkiksi kylmään eteiseen. Ennen ulos istuttamista, taimia "ulkoilutettiin" päivisin, jotta ne ulos istuttaessa olisivat jo tottuneet ulkona olemaan. Taimet äitini istutti aurinkoiselle navetan seinustalle maahan, johon oli sekoitettu reilusti lehmänlantaa.

Tomaatin taimet piti tukea ja "varkaita" karsia niin että vain parin voimakkaan varren annettiin kasvaa. Ulkona satoa alkoi tulla heinäkuun lopulla tai elokuun alkupuolella kesästä riippuen. Parhaina satokausina äiti laittoi tomaatteja hedelmien tapaan

kulhoon pöydälle syötäväksi. Usein vieraat lähtivät kotiin pussillinen tomaatteja mukanaan tai niitä vietiin itse tuliaisiksi.

Ei ole parempaa kuin kotona kasvatettu Paakkilan tomaatti!

Hanna Mustonen

*Paakkilan tomaatti Hanna Mustosen kasvattamana Tupaniemessä.
Kuva: Hanna Mustonen*

Uusimpiä kylän asukkaita, Paavo Tirkkonen, haukkoo Paakkilan tomaattia. Kuva: Sanna Tirkkonen-Hiltunen

Tuusniemen pitäjäruoka – potattikukko

1980-luvulla Suomessa toteutettiin suuri pitäjäruokaprojekti, jonka tuloksena jokaiselle kunnalle valittiin yksi tai useampi vain sille tyypillinen ruokalaji. Tuusniemen pitäjäruokaksi valittiin silloin yksimielisesti potattikukko, jossa ruistaikinakuoren sisään on leivottu perunaviipaleita ja sianlihaa ja sitten haudutettu uunissa kypsäksi, meheväksi ja herkulliseksi.

Löytömäen talon edesmennyt lida-emäntä oli mukana valitsemassa potattikukkoa Tuusniemen pitäjäruokaksi. Hän perusteli tuon ruuan ylivoimaisuutta seuraavasti: ”Se on niin mainio eväs, kun siinä on samassa lihasa ja leipäsä”.

Jotta potattikukon tekotaito ei tuusniemäläisiltä tyystin unohtuisi, pyysimme potattikukkomestariksi Elvi Kasasen, ja kuvasimme kukon teon sekä laadimme ohjeet potattikukon teosta vaihe vaiheelta.

Tarvikkeet:

Taikinaan

7 dl kylmää vettä
n. 2 tl suolaa
1 kg ruisjauhoa
n. 400 g vehnäjauhoa
100 g voita

Täytteeksi

perunaviipaleita
sianlihaa (kylkeä/lapaa tms.)
suolaa

Voiteluun:

voita

1. Valmista taikina: sekoita sulatettu voi ja vesi keskenään. Lisää suola ja jauhot. Sekoita hyvin, vaivaa sopivasti, mutta ei liikaa! Anna taikinan vetäytyä hetki (n. 15 minuuttia).

2. Kuori ja viipaloi perunat n. 6-8 mm paksuisiksi viipaleiksi. Leikkaa liha ohuiksi suikaleiksi.

3. Ripottele hieman ruisjauhoa leivinpöydälle. Ota taikina pöydälle ja ”leivo” sitä tasainen ”pallo”, pyörittele niin, että rypyt taikinan pinnasta siliävät.

4. Erotta taikinasta noin 1/3 kukon ”kantta” varten.

5. Painele käsillä isomasta taikinasta osasta tasainen, paksuseinäinen ja yhtenäinen pyöreä ”kuppi” siten, että pohjan ja reunapannan väliin ei jää saumaa, vaan taitekohta on vahva.

6. Kun ”taikinakuppi” on valmis, vuoraa sen pohjan ja reunan taitekohta muutamilla ohuilla lihasiivuilla, rasvaisempi puoli pohjan keskelle päin, estämään, etteivät perunaviipaleet puhkaise taikinaseinämää. Lihasiivujen päälle ladataan kerroksittain perunaviipaleita, lihasuikaleita ja suolaa. Kerrosten väliin ripotellaan hieman ruisjauhoja sitomaan kosteutta. Täytä ”taikinakuppi” kukkuroilleen, niin että syntyy pyöreä, korkea kukko. Ripottele päällimmäiseksi vielä vähän ruisjauhoja.

7. Taputtele kantta varten varattu taikina pyöreäksi, n. kukon kannen kokoiseksi levyksi. Keskeltä paksummaksi, reunoilta ohuemmaksi. Nosta levy kukon päälle siten, että kannen reunat jäävät kukon sivureunojen sisäpuolelle.

8. Ota astiaan kylmää vettä ja kastele sormesi siinä. ”Työnnä” kosteilla käsillä kannen reunaan kukon sivureunojen alle ja vedä samalla sivujen yläosasta taikinaa kannen reunan päälle. Vesi ”liimaa” kannen ja sivujen reunat tiiviisti kiinni toisiinsa. Kun kansi on kauttaaltaan ”ummistettu”, tasoittele vielä kukon pinnasta kaikki rypyt ja muut epätasaisuudet pois kylmässä vedessä kasteluin käsin. Ripottele ummistetun kukon päälle vielä reilusti ruisjauhoja ennen uuniin laittoa.

9. Laita kukko uunipellillä kuumaan (n. 225 astetta) uuniin ja anna sen ”kuortua” reilun tunnin verran, niin että sen pinta kovettuu ja paistuu kauniin ruskeaksi.

10. Ota kukko uunista, kun sen kuori on kovettunut sen verran, että kestää käsittelyä. Harjaa irtojauhot pois ja voitele kukko sekä alta että päältä reilusti voilalla (voi sulaa kuuman kukon pintaan).

11. Kääri kukko ensin voipaperiin ja sitten alumiinifolioon tiiviisti. Laita kääri uuniin vielä n. 4-5 tunniksi, lämpötilaksi riittää hautumisvaiheessa 125-150 astetta. Kun kukko on ollut uunissa yhteensä vähintään 5 tuntia (- 6 h, kukon koosta riippuen), ota se uunista ja anna vetäytyä foliokääreesään jonkin aikaa (n. ½ h tai enemmän).

12. Avaa kukko kääreistään ja leikkaa siitä puukolla pyöreä kiekko, ja sen jälkeen viipaleita.

Ja ei muuta kun syömään!

**Tekstit ja kuvat:
Eevariitta Jäntti**

Tuusniemen meijeristä ja Mirja Ollikaisen elämästä meijerin työntekijänä

Tuusniemen Osuusmeijerin toiminta alkoi 1908 kirkonkylässä Juojärven rannalle. Alkutaival oli monella tapaa vaikeaa ja 1930 perustettu Tuusniemen Meijeri Oy möi osakkeensa Kuopion Osuusmeijerille 1945. Tuusniemen meijerille jäi oma johtokunta hoitamaan asioita, mutta käytännön meijeritoiminta sulautettiin Kuopion Osuusmeijeriin.

Elettiin vuotta 1958. Mirja Ollikaisen (os. Savolainen) isä oli lähtenyt etsimään tyttärelleen töitä ja oli pistäytynyt meijerin isännöitsijän Veikko Haapalaisen luona. Töitä löytyi 16-vuotiaalle aralle neito-kaiselle. Työn alkamisen myötä Mirja muutti kotoaan Laukka-ahosta meijerin asuntolan asuntoon, jossa oli yksi huone ja alkovit kolmelle tytölle. Työaika oli klo 7–16, ja jossakin välissä sai syödä eväät. Myöhemmin meijeri rakennutti ruokalan. Työ alkoi tuotelähetyksessä, eli maidontuottajat lähettivät maitotonkan mukana tilauslipun, jonka mukaan kerättiin tilatut tuotteet, mm. voita, kermaa ja juustoa. Ennen tätä maitoauto oli kiertänyt kylillä keräämässä maitotonkat, jotka siirrettiin meijerin vastaanottoon. Siellä maito kaadettiin vastaanottosäiliöön, ja vaaka näytti maidon painon. Siitä maito virtasi isompaan säiliöön pastöroitavaksi ja separoitavaksi. Separoinnissa erotettiin maidosta kermaa ja kurri. Kermasta kirnuttiin voita, osa myytiin kermana. Kurri palautettiin tuottajille tonkissa, joita piti nostaa sivuun ketjukuljetusradalta, joten työ oli raskasta. Suolan lisäämisen jälkeen voi siirrettiin paloittelukoneelle. Mirja oli mukana paloittelemassa voita puolen kilon ja kilon paloihin puulastoilla. Kirnuun mahtui kerralla jopa 3000 litraa kermaa, josta saatiin n. 1000 kg huippulaatuista voita. Työhön sisältyi myös Lapin-

lahden Sinikiveltä tulleiden 4–5 kg painaneiden juustoharkkojen paloittelu käsin puolenkilon ja kilon paloihin lähetettäväksi tilaajille.

Noin vuoden työskentelyn jälkeen Mirja oli meijeriharjoittelijana yhteensä kolme vuotta, kaksi Tuusniemellä ja vuoden Varkauden Osuusmeijerillä. Harjoittelijan tehtäviin kuului mm. voin valmistusta ja kaikenlaista muuta meijerityötä. Sen jälkeen Mirja kävi meijerikoulua 9 kk Hämeenlinnassa ja aloitti työt meijerikkönä Tuusniemen meijerillä. Tehtävään kuului vastata separoinnista ja voin valmistuksesta.

Vapaa-ajalla Mirja kävi työkavereitten kanssa tansseissa Suojaharjulla ja kesällä Tulisalmen ja Mikonniemen lavoilla. Olavi, joka työskenteli meijerillä käyttöpäällikkönä, oli joukossa mukana. Mirjalla ja Olavilla alkoi vähitellen silmän vilke ja siitä suhde syveni ja kihlat ostettiin 1959 ja häitä vietettiin 1962. Molempien työ jatkui meijerillä.

Meijerin toimintaa alettiin ajaa alas 1980-luvulla, jolloin Olavin työpaikka siirtyi Kuopioon Osuusmeijerille. Meijeritoiminta lopetettiin 1986, jolloin Mirjan työ vaihtui tuotantoneuvon tehtäväksi eläkkeelle jäämiseen saakka. Hän kiersi Koillis-Savon alueella neuvon tiloilla maidontuottajia ja ottaen maitonäytteitä. Meijerin kiinteistöön tuli muuta toimintaa.

Joulun aikaa Mirja muisteli kiireiseksi tuotelähetyksessä, kun voita ja muita tuotteita tilattiin tavallista enemmän. Meijeri muisti henkilökuntaansa jouluna tuotepaketilla ja tarjoamalla joululuonon sekä järjesti ruokalassa joulujuhlan henkilökunnan lapsille ohjelmineen ja tarjoiluineen.

Mirja Ollikainen sylissään Ypykkä-lehmä. Meijerin ruokalan kabinetissa oli Anton Ravander-Rauaksen vuonna 1957 muovaama kyyttölehmä esittävä kipsiveistos, Ypykkä. Hallitus oli pitänyt kokoustaan ja joku oli pudottanut Ypykän ja siltä oli irronnut pää. Kokouksen pöytäkirjaan oli kirjattu, että kokouksessa teurastettiin Ypykkä. Korjattu Ypykkä odottaa paikkaa Tuusniemen museoon. Kuva: Lea Mustonen

Lea Mustonen

Tapahtui vuonna 1963 maailmalla, Suomessa, Savossa, Tuusniemellä

Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedy murhattiin Dallasissa 22.11.1963.

The Beatles rantautui Suomeen nousemalla ensi kertaa Suomen hittilistoille ja suoraan listaykköseksi marraskuussa 1963.

Suomi oli jo päässyt jaloilleen sotavuosien jälkeen; sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat olivat päässyt teini-ikäisiksi ja olivat astumassa työelämään. Yhteiskunnan rakennemuutos oli aluillaan. Maata johti presidentti Urho Kekkonen, ja pääministerinä oli Ahti Karjalainen.

Kevyen musiikin esittämiseen keskittyvä Sävelradio alkoi soida Ylellä 2.5.1963. Suosituimpia musiikkikappaleita olivat Tapio Rautavaaran Juokse sinä humma ja Beatlesin She Loves You. Kaikkien tuntema laulajatar Katri Helena aloitti levytysuransa.

Puijon torni valmistui. Se on 75 m korkea ja huippu on 224 m Kallaveden pinnan yläpuolella. Tornin on suunnitellut arkkitehti Seppo Ruotsalainen, ja se avattiin yleisölle ensimmäistä kertaa 27.7.1963.

Paikallislehti Koillis-Savo – Juankosken, Kaavin, Nilsiä ja Säyneisen puolueeton paikallislehti – perustettiin. Lehden ensimmäinen numero ilmestyi 16.11.1963.

Tuusniemen kotiseutu- ja museoyhdistys perustettiin sekä vanha viljamakasiini siivottiin ja järjestettiin Tuusniemen kotiseutumuseoksi.

Tuusniemellä oli reilusti yli 6000 asukasta. Kansakouluja Tuusniemen kylillä oli yhteensä 20, joista Saunaniemen koulu lakkautettiin 1.8.1963 alkaen. Lisäksi kirkonkylässä toimi kansalaiskoulu sekä syksyllä 1962 toimintansa aloittanut kunnallinen keskikoulu. Lukuvuosi kesti syyskuun

alusta toukokuun loppuun, yhteensä 200 koulupäivää. Lauantaitkin olivat työ- ja koulupäiviä.

Syntyi suuri ikäluokka suomalaisia, mm. mäkihyppääjä Matti Nykänen, jääkiekkoilija Timo Jutila, urheilutoimittaja Kaj Kunnas, entiset kansanedustajat Anu Vehviläinen ja Leena Harkimo sekä monta muuta hyvää tyyppiä. Tuusniemäläisistä tähän ikäluokkaan kuuluvat mm. ”laulava bussikuski” Jorma Koponen, koulumaailmasta tutut koulusihteeri Senja Puodinketo sekä kotitalouden ja terveystiedon opettaja Tarja Hätinen, ravitsemispäällikkö Anne Keinänen sekä tämän Joululehden 2023 päätoimittaja Hanna Mustonen. Heitä, kuten kaikkia muitakin ikätovereitaan, onnittelemme lämpimästi 60-vuotispäivän johdosta!

Kuva Tarja Hätisen (oik.) ja Senja Puodinketon (vas.) yhteisistä 120-vuotisjuhlista koululla lokakuussa 2023.

Aarteita ja aarnitulia

Kulta kimaltaa kivenkolossa, hopeinen valo välkky suonsilmässä. Kukapa meistä ei olisi kuullut kerrottavan aarteista? Tunnetta aarretarinoita läheltä ja kaukaa, ja syy siihen on varsin luonnollinen: Ihminen on kautta aikain kätkenyt kalliita kapineita ja omaisuuttaan pois muiden ulottuvilta. Joskus arvoesineitä on haudattu maahan vainajan avuksi tuonpuoleisessa, joskus kallisarvoisia asioita on tarvittu vaihtokaupassa, eli uhrina saadusta avusta. Osa aarteista on piilotettu maahan tai rakennusten rakenteisiin vihollisen uhatessa tai jos on haluttu jättää ahneet sukulaiset perinnöttä.

Aarretarinat ovat perin vanhaa perua, sillä jo Mikael Agricola mainitsee sanat aarto ja aartohauta kirjoittaessaan aarteista. Tarinoissa aarre näyttää vaskisena kattilana, joka on täynnä rahaa: kultaa, hopeaa, ruplia, Ruotsinvallan aikaista valuuttaa tai ploomurahaa. Aarre saattaa löytyä myös padasta, viinapannusta, arkusta, veneestä tai kirkonkellosta. Osa aarteista on epäilemättä aivan todellisia, mutta tarinoista löytyy myös maagisia taika-aarteita, joita valvoo aarrehaltija. Usein aarteiden kohdalla nähtiin palavan tulen, jonka liekki saattoi olla jopa hohtavan sininen. Nämä virva- ja aarnitulet paloivat aarrehaltijan kiillottaessa ja puhdistuessa aarteitaan.

Taiteilija Hermann Hendrichin (1854-1931) näkemys aarnitulista (The Will o- the Wisp and the Snake).

Tällainen tarina raha-aarteesta löytyi esimerkiksi Roikalta, Vehmersalmelta, Salontalon mailta. Aarteen sanottiin löytyvän louhenkolosta. Pekka Laukkanen kertoi vuonna 1935, että *siinä paloi yöllä kuin viinavalakee. Haltia silloin kirkasteli rahojaan*. Laukkanen kertoi isänsä etsineen kyseistä aarretta, *mutta ei ollut löytänyt kuin leppäisiä pikku kirstuja, joissa punaista lankaa ja rautanauloja*. (Näistä leppäisistä 'sammakkokirstuista' voi lukea lisää vuoden 2022 Joululehdestä).

Usein käy niin, että aarteenetsijä saa vihiä aarteesta unessa. Silloin unennäkijälle ilmestyy varsin vekkuli hahmo, joka tunnettiin unikakkiaisena. Unikakkiaainen ilmoittaa onnekaalle aarteen paikan, sekä ehdot, joilla aarteen saa nostettua maasta. Näin kävi myös Kartansalossa, Heinäjärven talossa. Tarina on vuodelta 1935:

Yöllä, yli 50 v. sitten, ilmestyi unikakkias Heinäjärven emännälle, joka Heiskasias, ja neuvon raha-aarteen. Sen saamista varten käski unikakkias ottaa lapion neuvomastaan paikasta ja tonkia sillä maata, niin kattila rahoja täynnä, löytyy. Emäntä nousi ylös, meni porstuan ovelle ja näki lapion olevan määrättyssä paikassa sekä pientarella, Vaakasien puolella, palamassa tulen hyvin kauniisti merkinä, missä aarre on. Ei siis muuta kun mennä ja nostaa se ylös. Mutta emäntää rupesikin pelottamaan, eikä hän uskaltanut mennä sen etemmä. Niin jäi aarre siihen paikkaansa. Muille sitä ei ole sen jälkeen neuvottu, jotenka se siinä vielä tänäkin päivänä. Taloll. Heikki Holopainen, Tuusniemi Juurikkamäki 17 (69 -vuotias) kertoi yllä olevan ja sanoi mainitun emännän hyvin tunteneensa ja tämä oli Heikille näyttänyt aarteen paikankin.

Aarnitulet loimusivat voimakkaimmillaan juhannusyönä ja uudenvuoden yönä. Nämä maagiset yöt olivat erityisen otollisia ajankohtia aarteen löytämiseksi. Mutta vaikka aarteen sijainti olisikin tiedossa, ei siihen käsiksi pääseminen ollut aivan helppoa. Usein taika-aarteiden saamiseen liittyi ehtoja, joiden toteuttaminen oli yksinteen mahdotonta. Tuusniemellä esimerkiksi kerrottiin 30-luvulla, että Juurikkalan ja Pahkasalon saaren välisessä Kaasilansalmessa sijaitsee aarre, veneellinen rahaa. Aarteen sai omakseen se, joka yksioisella varsalla ajaa yksioisistä jäätä tai Juhannuksen aikuisena yönä tekee

aarten vierellä löytyvällä kivellä 100 paria virsuja, ilman tuohipalan eli -käpryn järveen putoamista ... tai uhraa sille paikalle valkeapäisen pojan.

*Juhannusyönä palanut virvatuli on saattanut loimuta sinisen ja vihreän väreissä.
Kuva: Wikimedia Commons*

Joskus saattoi myös käydä niin, että aarre oli jo melkein hyppysissä, kunnes katosi jälleen. Tämä saatiin kokea Pönkäsellä, Räsälänkylässä. Siellä talon emäntä oli unessa saanut neuvon raha-aarteesta ja siitä, kuinka aarre saadaan haltuun:

Yöllä, toisten maatessa, piti hänen panna hii-linkoukku oven väliin, ettei joukko havahdu ja sitten noutaa aarre tuvan vinnille joksikin määrättyksi ajaksi. Aarre oli raja-aidan varrella. Emäntä meni määrätylle paikalle, löysi kirstunlisen rahaa ja vei sen vinniin. Kirstua hän ei saanut vielä avata, mutta kun se aika tuli, ei siitä saanut ottaa päällimmäisiä eikä alimaisia rahoja. Ne piti jättää kirstuun ja viedä sen mukana paikoilleen. Mutta isännälle tuli parahiksi uuden tuvan rakentamisinto, ja vaikka emäntä koetti häntä siitä kaikin voimin estää, ei siitä ollut apua. Kun tupaa alettiin purkaa, täytyi emännän ruveta siirtämään arretta toiseen piiloon, mutta silloin se omansa vei. ”Ei sitä ois meilläkään köyhyyttä”, oli emäntä aina jälkeen päin tarinoinut, ”jos ei tuo ukko ois ollu niin itepäinen.”

Miksi aarrekirstuun sitten pitää jättää rahaa ja kirstu viedä takaisin maahan? Tällä tavoin

aarten haltija ei vaivaa aarten löytäjää, kun sille jää vartioimista. Jos löytäjä vie koko aarten, jää haltija virattomaksi ja lähtee seuraamaan aarrettaan. Liiallinen ahneus ei siis ole hyvästä aarteidenkaan kohdalla.

Aarteet kiinnostavat ja innostavat yhä uusia sukupolvia – ja syystä, sillä aina silloin tällöin aarten haltija luopuu omastaan ja aarteita löytyy. Innokkaan metallispaljastusharrastajan kannattaa kuitenkin muistaa, että maata saa kaivaa vain maanomistajan luvalla ja että kiinteät muinaisjäännökset on Suomessa rauhoitettu muinaismuistolaille (295/63). Ennen aarteenetsintää on hyvä tutustua Museoviraston metallinetsintäoppaaseen ja pitää mielessä, mitä Pekka Laukkanen totesi aarteista 20. kesäkuuta 1935 Vehmersalmen Hormalahdessa: En tiedä, ovatko taruja vai tosia.

Ilona Tuomi

Kirjoittaja on Tuusniemellä asuva kansanperinteen tutkija.

Kursivoidut kohdat ovat suoria lainauksia Otto Räsäsen kokoelmasta, Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta. Tuusniemeläinen Otto Räsänen oli kansakoulunopettaja, joka vuodesta 1922 lähtien keräsi kotiseutuaineistoa Tuusniemeltä ja lähiympäristöstä. Nykyisin Räsäsen mittava aineisto löytyy Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta yhdeksään kansioon jaettuina, sivuja aineistossa on noin 400–600 kansiota kohden.

Lähteet:

Haavio, Martti. Suomalaisen muinaisrunouden maailma. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2023 (Alkuperäislaitos WSOY 1935).

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon arkisto, Otto Räsäsen kokoelma, osa 1: Keräyksiä Pohjois-Savosta, Tuusniemeltä, Vehmersalmelta ym.

Myllyniemi, Satumaaret. Maaginen aarrekartta – Eräretki 200 kainuulaiseen tarinapaikkaan. Helsinki: Salakirjat 2016.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/muinaisjaannokset-ja-metallinetsin-2017.pdf>

Syöpäläiset ja muut iljetykset

Kautta aikojen on ihmisten kiusana ja seurana ollut monenlaisia syöpäläisiä, joista voidaan mainita esim. russakat, lutikat ja täit. Russakat syövät lähes kaikkea mitä ihminenkin. Syödessään russakka ulostaa ja näin levittää tauteja. Russakka tutkii kaikki paikat. Se voi mennä vaikka kahvipannun nokkaan etsimään syötävää. Joissain pannuissa oli nokassa läppä estämään russakoiden pääsyä juomaan kahvia. Toinen merkitys tällä läpällä oli estää kahvia jäähtymästä. Lutikat ovat verenimijöitä. Verta ne saavat ihmisistä varsinkin yöaikaan, kun ihminen nukkuu sängyssä.

Russakoita ja lutikoita on hävitetty monenlaisin konstein vuosisatojen ajan. Vielä sotien jälkeen 1940- ja 1950-luvulla noita syöpäläisiä oli mökissä kun mökissä. Syöpäläisten hävitys alkoi taloista ja kartanoista. Tieto ja taito valuivat ylhäältä alas. Erittäin tärkeää on hygienia, sillä syöpäläiset viihtyvät liassa. Kehitettiin uusia konsteja ja myrkköjä, jotka tepsivät.

Russakat ja lutikat eivät kestä pakkasta. Niitä hävitettiin jättämällä asunto tyhjäksi yön ajaksi talvipakkasella ja lähdettiin naapurisiin yöksi. Aamulla sitten lakaisemaan ja siivoamaan paikkoja. Kaikki ötökät eivät ehkä kuolleet, kun pakkas ei päässyt jokaiseen uunin ja seinän rakkoon. Toisaalta naapurista tuli uusia asukkaita. Tärkeää on kylän yhteistyö myös syöpäläisiä hävittäessä.

Parempi konsti oli myrkytys. Kaupoista sai ostaa Täystuhaa ja apteekista rikkiä. Näitä myrkyjä meilläkin käytettiin. Täystuhaa tupsutettiin syöpäläisten olinpaikkoihin. Sitä ei saatu menemään kuitenkaan kaikkiin rakoihin ja piilopaikkoihin, joten niistä ei kertamyrkytyksellä päästy eroon. Täystuho on nyt kielletty myrkkö, koska se sisältää myös ihmiselle vaarallista DDT:tä.

Täystuhaa tehokkaampi myrkkö on rikki. Rikkiä poltettiin ja rikin savu tunkeutui pienimpiinkin rakoihin. Meilläkin poltettiin rikkiä ja menttiin yöksi naapurisiin. Ennen sitä piti elintarvikkeet

Kahvipannussa on läpällinen nokka russakoiden ja muiden ei-toivottujen vierailijoiden estämiseksi. Kuva: Eevariitta Jänntti

siirtää muuanne. Aamulla sitten tuulettamaan ja siivoamaan. Hopeaesineet tummuivat rikin savussa.

Rikki ei sovellu käytettäväksi kerrostaloissa, koska savu tunkeutuu myös naapuriin. Lutikat piileksivät lähellä ihmistä varsinkin sänkyjen raissa, joihin voideltiin Lysolia. Russakat ja lutikat on saatu pois ihmisasunnoista. Hygieniä eli siisteys on tärkeää. Joskus ulkomailla käyneet tuovat tuliaisina esim. lutikoita. Nykyään syöpäläisten hävittämisessä on parasta kääntyä ammattilaisten puoleen.

Täi on verenimijä kuten lutikkakin ja pyrkii ihmisen seuraan. Täitäkin hävitettiin Täystuholla. Meilläkin oli täitä päässä. Isä tupsutti Täystuhaa päähän iltasella ennen nukkumaan menoa, sitten huivi päähän ja nukkumaan. Aamusella huivi pois ja pää pestiin. Täit ja saivaret (täin munat) lähtivät. Oli myös apteekista saatavana erilaisia täisalvoja. Täitä poistettiin myös täikammalla, joka oli tiheäpiikkinen luusta tehty kampa. Sitä kirjoittajakin käytti.

Täistä ei ole päästy eroon. Päiväkodeista ja kouluista tulee ilmoituksia, että lasten päässä on täitä. Täitä poistetaan nyt mm. täikammalla sekä öljyllä ja etikalla, joita saa ostaa netistä. Täitä voi olla muuallakin kuin päässä. Niille järjestettiin täisauna. Maakuu- ja pitovaatteet saunaan, poltettiin rikkiä, joka tappoi täit.

Sota-ajan kokemuksiin kuului myös syyhy. Me lapset saatiin syyhy naapurin saunasta. Asuttiin pienessä mökissä eikä ollut saunaa. Käytiin saunassa naapurissa. Äiti lämmitti korvoon vettä ja lorautti siihen pikiöljyä ja pesi meidät korvossa. Kyllähän se vähän kirveli, mutta syyhy lähti. Syyhy on syyhypunkin aiheuttama.

Lapamato eli heisimato oli hyvin tuttu ennen vanhaan. Semmoinen oli kerran kirjoittajassakin.

Madot sai lähtemään lääkkeellä, esim. Koposen kapseleilla, joita myytiin apteekissa.

Myös rotat ja hiiret kuluivat ihmisen kiusalasiin. Ne syövät esim. viljaa. Niiden hyvä vahti ja surma on kissa. Käytettiin myös loukkuja ja "rämpsyjä". Niihin tarvittiin syötti, esim. leivän pala.

Rottia tavataan vielä esim. kaatopaikoilla. Näidenkin hävitys on nyt ammattilaisten hommia.

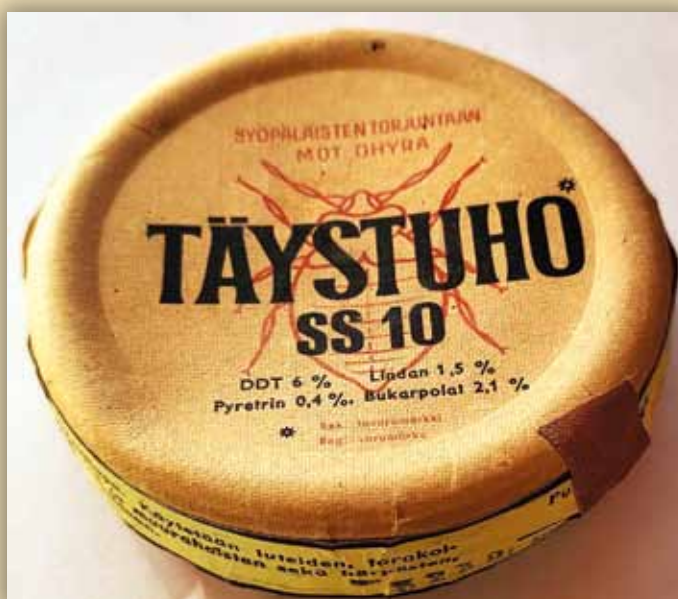
Kärpäsiäkään ei sovi unohtaa. Kärpänen siikiä lannassa. Kun ei ollut huusseja eli käymälöitä, niin tarpeet tehtiin milloin mihinkin: tunkiolle, pellolle, tienvarsille. Kärpäsiä saattoi ihan kuhista pienissä torpissa ja loisten mökeissä. Kun pienissä

tiloissa oli paljon väkeä, niin siivoaminen oli sen mukaista. Siisteys on myös henkilökohtaista. Jotkut ovat siistejä, toiset eivät. Kärpäsiä varten oli kärpäslätkiä, sitten tuli kärpäsnauja, jonka liimapintaan kärpänen tarttui. Nyt on saatavissa erilaisia suihkeita kärpäsiä varten. Ihmisen sijaan nyt koirat kukittavat tienvarsia.

Metsässä liikkeessaan voi saada puutiaisen, jonka pisto aiheuttaa kutinaa. Joskus puutiaisisa voi olla viruksia, jotka aiheuttavat puutiaisaivotulehduksen. Kirjoittaja sai ensimmäisen puutiaisen 1940-luvulla marjareissulla ja nyt muutaman vuosi sitten omalla tontilla parina kesänä. Ne aiheuttivat vain kutinaa.

Ilmaston lämmetessä hirvikärpäsiä tavataan jo Lapissa. Hirvikärpäsen pisto aiheuttaa kutisevan paukaman. On syytä suojautua pukeutamalla oikein liikkeessaan metsässä.

Matti Räsänen

*Täystuho-purkin koostumus näkyy purkin kannessa.
Kuva: Matti Räsänen*

Vuonna 1963 tapahtunutta

Suomen markan uudistus 1.1.1963

Tammikuun 1. päivänä 1963 Suomen markka uudistettiin siten, että siihen asti käytössä ollut 100 markan raha vastasi yhtä markkaa ja markka yhtä penniä. Summista siis yksinkertaistettuna pudotettiin kaksi nollaa pois. Tarvittaessa vanhan markan aikaista rahaa kutsuttiin "vanhaksi markaksi" (lyhenne vmk) ja uutta "nykymarkaksi" (nmk).

Samassa yhteydessä setelit ja kolikot uusittiin siten, että ulkonäkö säilyi lähes ennallaan, mutta lukuarvot muuttuivat sadasosaan tai niihin lyöty sana "markkaa" vaihdettiin sanaan "penniä". Ennen uudistusta liikkeeseen lasketut kolikot ja setelit pysyivät laillisina maksuvälineinä, mutta niiden arvo uusina markkoina tai penneinä oli sadasosa niihin merkityistä. Suomen Pankki kuitenkin pyrki vaihtamaan liikkeessä olleet vanhat kolikot ja setelit mahdollisimman nopeasti uusiin.

Matti Räsänen

Uudistettu Suomen markka. Arkistokuva.

Keski- ja kansalaiskoulun rakentamista valmistellaan

Tuusniemen kunnanhallituksen puheenjohtaja mv. Veikko Antikainen on kertonut Savon Sanomille Tuusniemen tulevista koulujen rakennushankkeesta seuraavaa: Uusi keski- ja kansakoulurakennuskompleksi sijoitetaan kirkonkylän kansakoulun välittömään läheisyyteen, jolloin saadaan samaan lämpökeskukseen myös kansakoulu. Seuraavina ovat sitten rakennusvuoro-

rossa Ohtaanniemen, Pajumäen ja Kosulan kansakoulut.

Tuusniemellä on nyt 19 kansakoulupiiriä, sillä syksyllä lakkautettiin Saunaniemen koulu, jossa nyt väliaikaisesti toimii keskikoulu. Saunaniemen koulu on keskikoulua ajatellen liian kaukana hankalan matkan takana, sillä kirkonkylästä on sinne maantietä pitkin 24 km ja vesiteitse 6 km. Oppilaskuljetukseen täytyi varata kaksi linja-autoa, lisäksi osa oppilaista matkustaa vuorojaan kulkevissa linja-autoissa ja muutama pieni matka ajetaan taksilla. Oppilaita on kahdella luokalla yhteensä 80, eikä keskikoulun opetusta voida jatkaa enemmän kuin vuosi lisää. Silloin rakennukseen joudutaan sijoittamaan kolmas luokka, joka voidaan tehdä korjausten avulla.

Kansalaiskoulu toimii myös tilapäissuojissa kunnan vanhassa kirjastotalossa. Kun opetus tapahtuu kurssimuotoisena, ei se täysin vastaa tarkoitustaan. Oppilaiden kuljetus tapahtuu osittain samoilla linja-autoilla, jotka hoitavat oppikoulun kuljetuksetkin.

Enonsalon koulu toimii vuokrahuoneissa, joka sijaitsee tietömiä taivaleiden takana. Oppilasmäärä on vähentynyt vuosi vuodelta ja koulu lakkautettaneen piakkoin. Eräissä muissakin kouluissa on havaittu oppilasmäärien vähentymistä.

Savon Sanomat (1963)

Hautausmaan kunnostus

Kirkkohallintokunnan puheenjohtaja on kertonut Savon Sanomille seuraavaa:

Tuusniemen 6 ha käsittävän hautausmaan kartoitustyöt tehtiin viime syksynä, ja samalla mitattiin tarkasti kaikki hautapaikat. Uudelleen järjestelyn avulla saadaan hautapaikkoja 75 vuodeksi, ja niitä on kaikkiaan 6300. Näistä runsaat 2000 on täysin uusia hautasijoja. Hautausmaan vanhimmat haudat ovat 1800-luvun alkupuolelta, ja ne voidaan ottaa uudelleen käyttöön.

Vanhalla osalla suoritetaan hautakumpujen tasauksia, pystytetään karttaan ja maastoon kiinnitettyjen kiintopistepyykkien avulla paikallistamaan kaikki tasaantuneet hautakummut. Haudatuista laaditun henkilökortiston avulla voidaan hetkessä osoittaa kartalta, mihin paikkaan joku henkilö on haudattu.

Museohanke Tuusniemellä

*Hautausmaalla liikkuva voi omin silmin nähdä missä määrin suunnitelmat ovat toteutuneet.
Kuva: Matti Räsänen*

Hautausmaan edustavimmaksi osaksi muodostuneen kirkon itäpuolella oleva osa. Hautausmaan pinta ja hautakivien väliset käytävät tulevat yhtenäisen nurmen peittämiksi ja hautarivit erotetaan toisistaan leikkaamalla kasvatettavilla pensasaidoilla. Ne kaunistavat hautausmaata ja antavat haudankaivajalle selvän suunnan hautapaikan

*Ei reunakiviä ei hautakumpuja
Kuva: Matti Räsänen*

sijainnista, mikä etenkin lumisina talvina on tarpeen. Hautausmaata ympäröivänä aitana säilytetään nykyinen kiviaita – piikkilankayhdistelmä, mutta osittain se verhoetaan vuorimäntyistutuksin.

Hautausmaan kunnostettavalle osalle ei enää tehdä varsinaisia hautakumpuja. Muistokivien eteen jää noin 40 cm leveä ja vain 5 cm korkea tila omaisten kukkaistutuksia varten ja haudan muu osa tulee tasaiseksi nurmeksi.

Reunakiviä ei myöskään hyväksytä hautausmaalle. Betoniset reunukset poistetaan kokonaan tai upotetaan nurmen pintaan, ja muistokivissäkin suositellaan matalaa kivityyppiä.

Savon Sanomat (1963)

Savolaisen osakunnan opiskelijoita kesäretkellä Tuusniemellä kesäkuussa 1963. Vas. ylh. Marja Liisa Kaasalainen, Tapani Harviainen, Ulla Kauhanen, Fred Aalto, Matti Räsänen ja Riitta Tolvanen. Vas. alh. Kristiina Häikiö. Pirjetta Kinnunen, Liisa Vedenpää ja Antero Nederström.

Toisena pääsiäispäivänä 1963 suunniteltiin Tuusniemellä innokkaasti kotiseutumuseota. Kunnantalossa pidettiin päivällä Savolaisen osakunnan ja Tuusniemen kunnan edustajien neuvottelutilaisuus, jossa pohdittiin museohankeeseen käytännöllisiä toteuttamismahdollisuuksia ja harkittiin erilaisia toteuttamistapoja. Tuusniemellä tunnettiin kiinnostusta oman kotiseutumuseon saamista kohtaan, ja hankkeen käytännöllinen toteuttaminenkin tuntui mahdolliselta.

Neuvottelutilaisuudessa olivat läsnä tuusniemeläisiä edustamassa kunnanvaltuuston puheenjohtaja Otto Nissinen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Veikko Antikainen, kunnanvaltuutettu Veli Nykänen, palopäällikkö Arvo Forsman ja nuoriso-ohjaaja Seppo Hallman. Osakuntaa edustivat kuraattori Matti Räsänen, kotiseutusihteeri Ulla Kauhanen, yo. Helmi Mustonen ja yo. Antero Nederström. Osakunta päätti tehdä seuraavassa kesäkuussa kotiseuturetken Tuusniemelle ja sen aikana oli tarkoitus museohanke hyvään alkuun.

Museon sijoituspaikkaa ei oltu vielä määrätty, mutta parhaana mahdollisena museonrakennuksena pidettiin kirkon vieressä olevaa entistä lainajyvästön viljamakasiini. Toisena vaihtoehtona ajateltiin ulkoilmamuseon aikaansaamista Ohtaansalmen sillan seutuville. Siitä hankkeesta luovuttiin, koska se vaatisi liian paljon varoja.

Tuolloin Tuusniemellä ei ollut vielä kotiseutuyhdistystä tai kunnan museolautakuntaa, jotka voisivat viedä hanketta eteenpäin. Semmoinen päätettiin perustaa aivan lähiaikoina.

Savon Sanomat (1963)

Mennään metsään – mieli rauhoittuu

Kuva: Eevariitta Jäntti

Kuusikon jyrkät rungot, vihreä sammal jalkojen alla, sieltä täällä pieniä rasahduksia, kaikki aistit valpastuvat. Metsän tuoksut tulvivat vastaan, männyn rungon kaarnan karheus tuntuu kädelle ja sammal painuu pehmeästi jalkojen alla. Jossakin lähistöllä kuuluu oravan rapistelua puun rungolla ja tikka etsii syömistä lahoppuun latvaa koputtelemalla. Kauempana pyrähtää teeri lentoon ryminällä. Korkealla hanhiaura jättää jäähyväisiä koko ajan äännellen etelään suunnatessaan.

Metsässä liikkumisen vaikutus on kokonaisvaltaista. Syke laskee, mieli rauhoittuu, huolet kaikkoavat, on olemassa vain tämä hetki. Ajatukset kirkastuvat ja löytyy ratkaisuja erilaisiin pulmiin. Metsässä samoilun jälkeen olo on levollinen. Jotakin sinne jäi, mutta paljon hyvää tuli mukaan.

Kuva: Eevariitta Jäntti

Tänä vuonna metsä onkin ollut kovin antelias. On päästy leipomaan mustikkapiirakoita, ja metsäaukot ovat tarjonneet punaposkisia vadelmia. Sieniastiat täytyivät nopsaan erilaisista herkuista. Koriin sujahti haapasieniä, mustia torvisieniä ja kantarelleja sekä lajinsa tatteja. Syksyn myötä kantojen ympärökset ja sammalmättäät punertuivat puolukoista, joita loppukesän aurinkoisina päivinä oli ilo poimia talven ruokavaraa kartuttamaan. Myös toisia on voinut ilahduttaa metsän antimilla.

Syksyn edetessä ruskan värit seppelöivät luonnon ennen lokakuun harmautta, mutta se enteilee uutta alkua keväällä. Luonto kerää talteen tarpeellisen ja loput jää maatumään tulevaa kasvua ravitakseen. Luonnossa kierrätys on toteutunut iät ja ajat. Sitä kautta on jatkuvuus turvattu.

Kuva: Eevariitta Jäntti

Kuva: Eero Jäntti

Talven alla metsä lepää, mutta samalla tarjoaa monenlaisia elämyksiä. Lumi narskuu jalkojen alla, pakkanen nipistää nenästä ja huurteiset puut komeilevat tummaa taivasta vasten.

Mitäpä joulu olisi ilman joulukuusta, sen tuoksua ja kynttilöiden valaisemaa pimeään aikaan. Kuusi kruunaa juhlan.

Kuva: Iida Eija Tilles

Kun kuusi kannetaan loppiaisena ulos, valo on jo lisääntynyt muutaman kukon askeleen, ja alkaa kevään odotus. Toiset se herättää elämään kuin karhun talviunesta, toiset kokevat kevään rajuna myllerryksenä sisimmässään. Metsä auttaa silloinkin tunteiden purkamisessa, kun voim-

me kokea sen kaikilla aisteillamme. Purojen so-lina, koskien kohina, joutsenten huudot, peip-posten laulu ja sateen jälkeen koivujen tuoksu on huumavaa. Menkäämme siis metsään!

Kaikki tämä luonnon monimuotoisuus on meille jokaiselle tarjolla vahvistaen meidän kaikkinais-ta hyvinvointiamme ihan ilmaiseksi. Tartutaan

Kuva: Hanna Mustonen

kaikki metsän tarjoamiin mahdollisuuksiin, ja pi-detään samalla huolta vihreästä kullastamme.

**Asta Tirkkonen-Hersio, kunnan ikäihmisten
hyvinvoinnin edistäjä**
**Lea Mustonen, ikääntyneiden asiakasohjaaja,
Pohjois-Savon hyvinvointialue**

Joulutervehdys

Airaksinen Pirkko ja Markku

Antikainen Maire ja Pekka

Asikainen Anneli

Forsman Tuula ja Aimo

Hakkarainen Kaarina ja Olavi

Hallman Irma ja Seppo

Happonen Anna-Liisa

Happonen Lauri

Heikkinen Hilikka

Heinonen Tiina ja Leskinen Esa

Hirvonen Aili

Holopainen Aili

Holopainen Aino-Marjatta ja Timo

Huhtinen Taija

Huovinen Annukka ja Seppo

Huttunen Paula ja Esa

Huumonen Raija ja Pertti

Hämeen-Anttila Riitta

Hämäläinen Saara ja Tahvo

Härkönen Ulla ja Arvo

Hätinen Riitta

Jahkonen Elina ja Heikki

Junkkari Tuija ja Anssi

Jäntti Eevariitta ja Eero

Kasanen Elvi

Karttunen Janne

Keinänen Anne ja Teuvo

Kemppainen Heli ja Ilkka

Koistinen Minna ja Juha

Komulainen Anja perheineen

Koponen Eila ja Pentti

Korhonen Kaija ja Jouko

Kröger Anja

Kröger Sinikka

Kurki Reino

Kähkönen Anja ja Martti

Leikkainen Raili ja Pentti

Lempinen Tauno

Lievonen Martti

Marku Anja ja Alpo

Joulutervehdys

Martikainen Erja ja Pekka

Miettinen Aatto

Miettinen Kirsi ja Antti

Miettinen Tuula

Mustonen Aaro ja Tuija

Mustonen Anja

Mustonen Hanna ja Häkkinen Kalevi

Mustonen Lea ja Pekka

Mäkelä Marja-Leena

Nissinen Leena ja Matti

Nissinen Tuula ja Teuvo

Närvänen Riitta ja Erkki

Patriikka Tuula ja Korhonen Simo

Pekkonen Marjatta

Pelkonen Aino

Pitkänen Kalevi ja Jokinen Jaana

Pitkänen Susanne ja Matti

Poutiainen Matti ja Kätsyri Ritva

Pukarinen Helka ja Kimmo

Puurunen Ritva ja Pekka

Pauli ja Laura

Rahunen Matti

Rissanen Martta Koorlampi

Räsänen Liisa ja Esko

Räsänen Matti Kulajoki

Saarikoski Leila

Sarnola Helena ja Jukka

Smolander Eero

Taskinen Ritva ja Esko

Tenhunen Marja ja Pekka

Tikkanen Anja ja Viljo

Tilles Iida Eija

Tirkkonen Markku

Toikkanen Soili

Tuunainen Eeva ja Erkki

Venäläinen Ilmari

Väisänen Toini

Porukalla perille!

Ryhmäkuljetukset
tilauksesta
luotettavasti ja
ammattitaidolla.

hojo-matkat.fi

KYSY
LISÄÄ!

Lisätietoja matkoista ja palveluistamme:
www.hojo-matkat.fi tai puh. 0400 66 66 37

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2024!

Oli vuosi ollut millainen vain, se päättyi aina joulun. Joulunaika tuo meidät yhteen. Pidetään toisemme mielessä ja sydämessä – olimme sitten lähellä tai kaukana.

Meillä on jotain yhteistä.

OP Tuusniemi

Hyvää joulua & Onnellista v. 2024

kaikille jäsenillemme,
yhteistyökumppaneillemme sekä
käsityön ja kulttuurin ystäville!

T. Tuusniemen Käsityö- ja
kulttuuriyhdistys ry

**TUUSNIEMEN KUNTA
JA
TUUSNIEMEN TEOLLISUUS OY
TOIVOTTAVAT KAIKILLE
RAUHALLISTA JOULUA
JA
ONNELLISTA ALKAVAA
VUOTTA 2024**

**PERINTEINEN HIERONTA, VOICE MASSAGE JA
INTIALAINEN PÄÄHIERONTA**

Mirja Poutiainen

- koulutettu hieroja • Voice Massage -terapeutti
- Lahjakortteja pukinkonttiin!*

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI Puh. 040 502 8091

PALVELUPISTE TO - PE 8 - 17

GRILLI TO - PE 8 - 17

PAISTOPISTE JOKA PÄIVÄ

KMarket

TUUSNIEMI

PALVELEMME
MA-PE 7-21
LA 7-19
SU 9-19

DB SCHENKER

MATKAHUOLTO

SAVON KONETYÖ OY

Puutavaran hakkuu- ja metsäkuljetuspalvelut

Paronlahdentie 38, 71280 KOSULA • Puh. 0400 982 997

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KARVOSEN PUUTARHA
Levialanti

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

K MARKET TIMANTTI

sanna.sillman@k-market.com

Kaivotie 2, Kaavi, puh. 020 741 7810

Ma-Pe 7-21, La 7-19, Su 10-19

www.k-market.com

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta!

Traktoriurakointi Jarkko Toivanen

Liukonpellontie 447, Susijärvi, 71240 Paakkila
0400 193 564

MAATALOUS- JA KONEPALVELU

HEIKKI NISSINEN

- Pyöröpaalausurakointia ja karhoitusta
- Piennarten niittotyöt

TUUSNIEMI PUH. 040 413 5065

*Rauhallista joulua
ja parempaa uutta vuotta*

Koralli

JALKOJENHOITO- JA RENTOUTUMISPALVELU

Jalkahoidot, silikoniorteetit. Myös kotikäynnit.

050 547 5490

www.koralli.net • Tuusniemi • Kaavi

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta vuotta

HIERONTAPALVELU Heikki Oksman

71200 TUUSNIEMI
Puh. 050 571 1478

TUUSVESI Oy

Risteilyjä Juojärvellä ja Suvasvedellä HUPELI-laivalla.
Kysy tarjousta. Teemme vain tilausristeilyjä.

Siunattua Joulun aikaa.

Eino Räsänen. Puh. 0500 671 898.

Tuusniemen parturi- ja kampaamopalvelut

Parturi-Kampaamo Eeva

Keskitie 25, puh. 044 563 0347

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen

Keskitie 13, puh. 044 366 1790

Hannan kampaamo

Keskitie 26, puh. 0400 273 489

Toivotamme asiakkaillemme

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

HOK E

www.HoKe.fi

**Suunnittelu- ja
Rakennuspalvelu
Hoke Oy**

Olli Holopainen 0400 130 185

Arvi Kekäläinen 044 561 6285

JG-KULJETUS Oy

Kaavi

- lannoite-/rahtikuljetukset

Puh. 050 566 7442

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KONEURAKOITSIJAJ ESKO HOLOPAINEN

Puh. 0400 295 883
Email esko.holopainen@outlook.com

**LOUNASKAHVILA
PANKINKULMA KAAVI**
Lounas ma-pe klo 10.30-14
Hinta 11,90€, eläkeläiset 11€

Kotiintoimitukset
taajama-alueella ma, ke ja pe.
Tilaa numerosta 044 238 7392.

**LOUNASKAHVILA
PANKINKULMA**
Kahvila
avoinna
klo 7.30-15

KUKKA-, HAUTAUS- JA JUHLAPALVELU KUITTINEN

Puh. 044 970 5388
Hautauspalvelu: Juhlahuoneisto:
Kaavintie 16, Kaavi Rantatie 6, Kaavi

WWW.KUITTINEN.FI

Koivuharjun KANALA

Lähituotettuja
lattiakanalan munia Tuusniemeltä.

Puh. 0400 499 136, Tarleena Tirkkonen ja Samu Kiiski
Huom! Myös kotimyynti.

*Hyvää Joulua ja
kiitos kuluneesta vuodesta*
Tuusniemen Autohuolto ja Varaosa Oy

Petri 040 767 3787
Mika 040 767 3471

Lämmin kiitos asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta!
Rauhallista joulun aikaa ja onnellista uutta vuotta!

TUUSNIEMEN KUNTOUTUS

040 545 5788

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

Kuljetusliike Tervo & Co. Oy
Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
Puhelin 0400 651 129
toimisto@kuljetusliiketervo.fi
www.kuljetusliiketervo.fi

Ravin *Tuuspata*
puh 040-4181129
Lounas arkisin klo 10.30-14 Jokitie 3
Pizzat - Burgerit - Ateriapalvelu- Pitopalvelu Tuusniemi

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

MINVERA OY

Erolanniementie 66, 71260 Juurikkamäki
Puh. 044 210 4057

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

Tuusniemen Sora

Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
pub. 0400 651 240
www.tuusniemensora.fi
iisakki.tukiainen@tuusniemensora.fi

Merkillisen Hyvää Joulua!

outokummun.varaosa.fi

OUTOKUMPU

Kisuskatu 2 • 83500 Outokumpu
puh. 013 555 535 • outokummun.varaosa@opas.fi

POLVIJÄRVI

Yhdystie 2 • 83700 Polvijärvi
puh. 013 569 660 • polvijarven.varaosa@telemail.fi

*Hyvää Joulua
ja ekologista
Uutta Vuotta 2024!*

*L. Hyvän olon EkoKellari
p. 044 974 0495*

Rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta!

TEBOIL
TUUSNIEMI

045 216 4772

Sähkö- ja lämpöpumppu
asennukset

**SÄHKÖ
KYLMA
LÄMPÖ OY**

**Pasi Tirkkonen
0401409905**

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

**Koneurakointi Mika Laukkanen
Puh. 050 560 1291**

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

**TMI ASA RÄSÄNEN
Puh. 0400 579 782**

**Pohjois-Savon Isännöinti Oy
Iljan Isännöintikeskus Oy
Hyvää Joulua!**

*Hyvää Joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta 2024*

**KONEURAKOINTI
PEKKA KOPONEN
Puh. 0440 193 899**

**Kilpailuta puukauppa
Suunnista metsänhoitoyhdistykseen**

Palvelemme kaikissa metsän käyttöön, hoitoon
ja suojeleluun liittyvissä kysymyksissä.

Toimihenkilömme Tuusniemellä:

Risto Toivanen, metsäasiantuntija 040 538 2555

Mikko Koistinen, metsäasiantuntija 040 580 2033

Hemmo Nikkonen, metsäasiantuntija 040 573 7506

**Metsänomistajat
POHJOIS-SAVO**

Edunvalvontaa puun juurelta Brysseliin

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo • Tehdaskatu 37•

70620 KUOPIO • puh. 0400 330 674 •

etunimi.sukunimi@mhy.fi • www.mhy.fi/pohjoissavo

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

www.kuopionliikekirjapaino.fi

- Kaivutyöt
- Talonpohjien kaivut ja täytöt pitkäpuomi- ja minikoneella
- Imeytyskentät
- Vanhojen talojen ja ahtaiden paikkojen salaojitukset lyhytperäisellä koneella
- Maansiirtotyöt
- Rantojen ruoppaukset ja massojen siirrot kuorma-autoilla
- Kosteikkorakentaminen

**Koneyhtymä
Happonen & Holopainen**

040 727 4791, 0400 172 884

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Toivottavat LC Tuusniemen
Leijonat perheineen*

SHELL-OUTOKUMPU

Kuusjärventie 41
83500 Outokumpu

Puh. 013 222 389
050 512 5114 / Pekka
pekka.sairanen@elisanet.fi

Hyvää Joulua!

OKUN KONEOSA

Kiisukatu 17, Outokumpu Myynti 020 787 9510
www.okunkoneosa.fi

HOTTI
-TUVAT

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

050 365 7064

- MÖKKILOMAT
- OHJELMAPALVELUT

Kukka-, hautaus- ja juhlapalvelu KUKKATUPA

Avoinna:

ma - ke 9 - 16

to - pe 9 - 17

la 9 - 13

Puh. 017 661 610
044 5565 003

posti@kukkatupa.fi
www.kukkatupa.fi

Huoltotie 5, 71200 Tuusniemi

POHJOLAN TILIVOIMA

KIRJANPITO • TALOUSHALLINTO

KLT-kirjanpitäjä
VUOKKO HAIKONEN

Puh. 044 240 3138 vuokko.haikonen77@gmail.com

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta.
Tuusniemen Apteekki
Keskitie 23, 71200 Tuusniemi
(017) 661 228*

TUUSNIEMEN

Aluelämpö Oy

Keskitie 22, 71200 TUUSNIEMI

JO VUODESTA 1997.

KAUKOLÄMPÖÄ TAAJAMAN KIINTEISTÖILLE
VAIN TUUSNIEMELÄISELLÄ BIOPOLTTOAINEELLA
KÄYTTÄEN TUUSNIEMELÄISTEN
YRITYSTEN PALVELUJA.

Tiedustelut ja yhteydenotot:
Jouko Korhonen, toimitusjohtaja, DI
040 735 1914 jouko.korhonen@ppc.inet.fi

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*
TUUSNIEMEN LÄMPÖ ja VESI Oy
Meijerintie 16 (vanha meijeri) Tuusniemi
Puh. 040 502 3130

Heimosen
PUUTARHA

Puh. 0201-557020 | www.heimosenpuutarha.fi

PUUKEIDAS
OUTOKUMPU

WWW.PUUKEIDASOUTOKUMPU.FI

PUUKEIDAS, OUTOKUMPU

Avoinna ma-pe 8-16 ja 9-13

Puh. 010 820 1340

Kuopiontie 97 B, 83500 Outokumpu

(puhelunhinta 0,21 snt/ puh + kiinteistö verkosta

5,90 snt/ min tai matkaviestinverkosta 16,90 snt/ min)

TUUSNIEMEN
VANHUSTENKOTI-
YHDISTYS

Keskitie 8 B, 71200 TUUSNIEMI
info@tuusniemenvky.fi
www.tuusniemenvky.fi

Jouko Korhonen
toiminnanjohtaja, DI
puh. 0400 619 237

Laadukkaita vuokra-asuntoja
mm. senioreille palveluiden läheisyydessä
Tuusniemen kirkonkylässä.

Keskiraskaat alihankinta- koneistukset

- tuotantotilat 5100 m²
  - levytyöt
  - särmäys
- robottihitsaus max 2500 kg
  - CNC- koneistus
max x=4000 mm
y/z=2000mm
  - pintakäsittely
  - kokoonpano
  - 3D-mittaus

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

Since 1978 www.paakkilankonepaja.fi

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

Rakennustarvikemyynti

SAWON NOVAS Oy

Keskitie 12,
71200 Tuusniemi
Puh. 045 261 5100
0400 670 713

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

Arto Mustonen

Kuopion Huoltotrio Oy

Teräskatu 5
70150 KUOPIO
044 3060 776
arto.mustonen@huoltotrio.fi

**Kuopion
Huoltotrio**

**Onnea ja menestystä
uudelle vuodelle 2024!**

Kuva: Raimo Kekäläinen

“Ihmisten hyväksi tehty työ on arvokkain osa, minkä saada voi.”
– Tuusniemen entinen kunnankirjuri Ananias Happonen –

12 €